

PREDLAGAČ: GRADSKO VEĆE

PREDLOG

Na osnovu člana 41. stav 1. Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti («Službeni glasnik RS», br. 36/09, 30/10-dr.zakon, 88/10, 38/15, 113/2017 i 113/2017-dr.zakon) i člana 33. stav 1. tačka 20. Statuta Grada Subotice («Službeni list Opštine Subotica», br. 26/08 i 27/08-ispravka i «Službeni list Grada Subotice», br. 46/11 i 15/13),

Skupština Grada Subotice, na sednici održanoj dana godine, donela je

O D L U K U

o usvajanju Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2019. godinu za Grad Suboticu

Član 1.

Usvaja se Lokalni akcioni plan zapošljavanja za 2019. godinu za Grad Suboticu, koji je u prilogu ove odluke i čini njen sastavni deo.

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u «Službenom listu Grada Subotice».

O b r a z l o ž e n j e

Pravni osnov: Član 41. stav 1. Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti («Službeni glasnik RS», br. 36/09, 30/10-dr.zakon, 88/10, 38/15, 113/2017 i 113/2017-dr.zakon), prema kojem nadležni organ lokalne samouprave može, po pribavljenom mišljenju Lokalnog saveta za zapošljavanje Grada Subotice, usvojiti lokalni akcioni plan zapošljavanja, i član 33. stav 1. tačka 20. Statuta Grada Subotice («Službeni list Opštine Subotica», br. 26/08 i 27/08-ispravka i «Službeni list Grada Subotice», br. 46/11 i 15/13), prema kojem Skupština grada, u skladu sa zakonom, donosi gore navedenu Odluku.

Razlozi za donošenje:

Lokalni akcioni plan zapošljavanja za 2019. godinu predstavlja osnovni instrument sprovođenja aktivne politike zapošljavanja na lokalnom nivou u 2019. godini, kojim se definišu ciljevi i prioritete politike zapošljavanja na lokalnom nivou i utvrđuju programi i mere koje će se realizovati kako bi se dostigli postavljeni ciljevi i omogućilo održivo povećanje zaposlenosti.

Predlaže se donošenje Odluke kako je dato u materijalu.

Izvršilac: Sekretarijat za privredu, lokalni ekonomski razvoj i turizam u Gradskoj upravi Grada Subotice.

Sredstva potrebna za izvršenje: Sredstva za realizaciju ove odluke obezbeđena su u budžetu Grada.

LOKALNI AKCIONI PLAN ZAPOŠLJAVANJA za 2019. GODINU

GRAD SUBOTICA

**Суботица
Szabadka
Subotica**

Februar, 2019.

SADRŽAJ

LISTA AKRONIMA	3
UVOD	4
SITUACIONA ANALIZA.....	6
Geografski položaj.....	6
Demografski uslovi	6
Zaposlenost	8
Industrija i MSP	10
Ponuda radne snage.....	11
Industrijsko - poslovne zone u Subotici.....	12
Očekivane investicije i dalji koraci.....	15
Turizam u funkciji ekonomskog razvoja	16
Saradnja sa reprezentativnim sindikatima.....	19
STANJE I TOKOVI NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA	20
Osnovni pokazatelji:	20
Nezaposlenost	20
Struktura nezaposlenih lica – teže zapošljive kategorije	22
Teže zapošljiva lica na tržištu rada	24
Višak zaposlenih	26
Žene na lokalnom tržištu rada.....	27
Samozapošljavanje žena	29
Osobe sa invaliditetom na lokalnom tržištu rada	31
Mladi na lokalnom tržištu rada	33
Lica starija od 45 godina života	35
Romi na lokalnom tržištu rada	36
PRIORITETI POLITIKE ZAPOSŁJAVANJA	39
MAPIRANJE ZAINTERESOVANIH STRANA U PROCESU IZRADE LOKALNOG AKCIONOG PLANA ZAPOSŁJAVANJA	41
Analiza problema zapošljavanja u Subotici	42
Potencijali zapošljavanja na lokalnom nivou	43
SWOT ANALIZA.....	44
AKCIONI PLAN ZAPOSŁJAVANJA ZA 2019. GODINU	46

LISTA AKRONIMA

LS	-	Lokalna samouprava
NSZ	-	Nacionalna služba za zapošljavanje
LSZ	-	Lokalni savet za zapošljavanje
MSP	-	Mala i srednja preduzeća
APV	-	Autonomna pokrajina Vojvodina
RS	-	Republika Srbija
OSI	-	Osobe sa invaliditetom
NVO/OCD	-	Organizacija civilnog društva
KZM	-	Kancelarija za mlade
NAPZ	-	Nacionalni akcioni plan zapošljavanja
ECR	-	Edukativni centar Roma
RRA	-	Regionalna razvojna agencija

UVOD

U skladu sa Zakonom o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 38/15 i 113/17) Lokalni akcioni plan zapošljavanja, predstavlja osnovni instrument sprovođenja aktivne politike zapošljavanja na godišnjem nivou.

Lokalni akcioni plan zapošljavanja usklađen je sa postojećim nacionalnim dokumentom zapošljavanja – Nacionalnim akcionim planom zapošljavanja (u daljem tekstu NAPZ) za 2019 godinu (Službeni glasnik RS”, broj 105/18). NAPZ predstavlja operacionalizaciju Nacionalne strategije zapošljavanja za period 2011–2020. godine („Službeni glasnik RS”, broj 37/11), a u izradi ovog dokumenta i definisanju ciljeva i prioriteta politike zapošljavanja učestvovali su socijalni partneri, relevantne institucije i ostale zainteresovane strane.

Nakon uspješne realizacije Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2011. godinu zahvaljujući kome je otvoreno 56 novih radnih mesta, Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2012. godinu putem koga je 99 naših nezaposlenih sugrađana pronašlo zaposlenje, Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2013. godinu putem koga je zaposleno 127 sugrađana, Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2014. godinu putem koga je zaposleno 113 sugrađana, Lokalnog akcionog plana za 2015. godinu koji je uposlio 89 osoba, kao i Lokalnog akcionog plana za 2016. godinu koji je uposlio 49 osoba, Lokalnog akcionog plana za 2017. godinu putem koga je uposleno 166 osoba, Lokalnog akcionog plana za 2018. godinu putem koga je uposleno 154 osobe, Savet za zapošljavanje grada Subotice je dao inicijativu stručnim službama za izradu dokumenta za 2019. godinu.

LAPZ 2019 obezbeđuje usklađenost sa sektorskim politikama i tekućim reformskim procesima od značaja i uticaja na oblast politike zapošljavanja. Lokalni akcioni plan zapošljavanja za grad Suboticu za 2019. godinu (u daljem tekstu: LAPZ 2019) predstavlja osnovni instrument sprovođenja aktivne politike zapošljavanja na lokalnom nivou u 2019. godini, definiše ciljeve i prioritete politike zapošljavanja na lokalnom nivou i utvrđuje programe i mere koje će se realizovati kako bi se dostigli postavljeni ciljevi i omogućilo održivo povećanje zaposlenosti.

Lokalni akcioni plan zapošljavanja za Suboticu za 2019. godinu usklađen je i sa drugim relevantnim dokumentima na lokalnom, pokrajinskom i republičkom nivou: Pokrajinskim akcionim planom zapošljavanja, Programom za poboljšanje stanja u oblasti privrede, preduzetništva i

zanatstva u AP Vojvodini,¹ Pokrajinskim akcionim planom politike za mlade,² Strategijom karijernog vođenja i savetovanja u Republici Srbiji³ i Nacionalnom strategijom za poboljšavanje položaja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti u Republici Srbiji,⁴ kao i sa Strategijom lokalnog održivog razvoja grada Subotice za period 2013-2022. godine.⁵

U definisanje i izradu lokalnog akcionog plana zapošljavanja za Suboticu za 2019. godinu bili su uključeni socijalni partneri, predstavnici relevantnih institucija i drugi lokalni akteri zapošljavanja, sa ciljem svestranog sagledavanja problematike zapošljavanja i stvaranja mogućnosti za kvalitetniju realizaciju planiranih programa i mera zapošljavanja na lokalnom nivou.

¹ Извор: <http://www.spriv.vojvodina.gov.rs>,
http://www.spriv.vojvodina.gov.rs/images/dokumenti/privreda/program_poboljsanja_novi.pdf

² Извор: http://www.omladina.info/docs/akcioni_plan.pdf, (20.01.2018.)
<https://www.sio.vojvodina.gov.rs/images/Dokumenta/Omladina/AkcioniPlan/AKCIONI%20PLAN%20za%20mlade%202015-2020.pdf> (20.01.2018.)

³ Извор: http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/1/1336_skvis_strategijakarijernog.pdf (08.01.2018.)

⁴ Извор: http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/013_NACIONALNA%20STRATEGIJA%20ZA%20POBOLJ%20ANJE%20POLO%20BDAJA%20BDENA%20I%20UNAPRE%20IVANJE%20RODNE%20RAVNOPRAVNOSTI.pdf (20.01.2018.)

⁵ Извор: http://www.subotica.rs/documents/slorslor_sr.pdf (05.01.2018.)

Geografski položaj

Grad Subotica se nalazi u blizini državne granice Republike Srbije i Republike Mađarske na 46° 05' 55" severne geografske širine i 19° 39' 47" istočne geografske dužine. Kao najseverniji grad države i drugi po veličini grad u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, Grad Subotica se nalazi u Severnobačkom okrugu i zahvata površinu od 1.007 kvadratnih kilometara. Prosečna nadmorska visina Subotice je 114 m, 40 m iznad nivoa Tise kod Kanjiže i 32 m iznad nivoa Dunava kod Baje (Mađarska). Grad Subotica se graniči sa četiri jedinice lokalne samouprave u Republici Srbiji i to sa: Gradom Sombor, Opštinom Bačka Topola, Opštinom Senta i Opštinom Kanjiža.

Kroz teritoriju grada, prolazi tranzitni panevropski put E-75, preko koga je Subotica povezana sa Mađarskom na severu i preko Beograda sa Južnom Evropom na jugu. U samom gradskom naselju Subotica, ukrštaju se magistralni pravci prema Novom Sadu, Somboru, Horgošu i Senti. U blizini grada nalazi se veliki broj graničnih prelaza od kojih su Horgoš i Kelebija najfrekventniji.

Središte grada i okruga je gradsko naselje Subotica. Pored gradskog naselja Subotice, grad obuhvata i sledeća naselja: Bajmok, Bački Vinogradi, Bačko Dušanovo, Bikovo, Višnjevac, Gornji Tavankut, Donji Tavankut, Đurđin, Kelebija, Ljutovo, Mala Bosna, Mišićevo, Novi Žednik, Palić, Stari Žednik, Hajdukovo, Čantavir i Šupljak.

Demografski uslovi

Na osnovu podataka iz popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. godine, Grad Subotica je imao 141.554 stanovnika. Usled negativnog prirodnog priraštaja i sve učestalijih migracija stanovništva, broj stanovnika je u konstantnom opadanju.

Na osnovu procena Republičkog zavoda za statistiku, procenjeni broj stanovnika Grada Subotice na dan 30.06.2017. godine je iznosio 137.753 stanovnika.⁶

Zvanični rezultati popisa stanovništva iz 2011. godine prikazuju sledeću disperziju prema mestu stanovanja na teritoriji grada Subotice:

⁶ Извор: Републички завод за статистику – <http://publikacije.stat.gov.rs/G2018/Pdf/G201813045.pdf> , Општине и региони у Републици Србији, 2018, с. 19

GRADSKE MESNE ZAJEDNICE		PRIGRADSKE MESNE ZAJEDNICE	
1. ALEKSANDROVO	6.669	1. BAČKI VINOGRADI	1.922
2. BAJNAT	2.712	2. BAČKO DUŠANOVO	627
3. CENTAR I	3.032	3. BAJMOK	7.414
4. CENTAR II	3.137	4. BIKOVO	1.188
5. CENTAR III	4.157	5. ČANTAVIR	6.591
6. DUDOVA ŠUMA	10.259	6. ĐURĐIN	1.441
7. GAT	4.063	7. HAJDUKOVO	2.313
8. KER	3.916	8. KELEBIJA	2.142
9. KERTVAROŠ	7.338	9. LJUTOVO	1.067
10. MAKOVA SEDMICA	4.820	10. MIŠIĆEVO	377
11. MALI BAJMOK	4.884	11. MALA BOSNA	1.076
12. MALI RADANOVAC	4.617	12. PALIĆ	6.969
13. NOVI GRAD	2.742	13. NOVI ŽEDNIK	2.327
14. NOVO SELO	7.851	14. STARI ŽEDNIK	1.876
15. PEŠČARA	6.037	15. ŠUPLJAK	1.115
16. PROZIVKA	8.704	16. TAVANKUT	3.424
17. RADANOVAC	2.096	17. VERUŠIĆ	708
18. ŽELJEZNIČKO NASELJE	5.914	18. VIŠNJEVAC	543
19. ZORKA	5.486		
UKUPNO	98.434	UKUPNO	43.120
UKUPNO NA TERITORIJI GRADA SUBOTICE		141.554	

Tabela 1. Ukupan broj stanovnika na teritoriji grada Subotice⁷

Kretanje ukupnog broja stanovništva opštine Subotica do 1981. godine beleži tendenciju rasta, a od 1981. godine do poslednjeg popisa 2011. godine uočena je negativna tendencija. Razvoj stanovništva Subotice karakteriše tri globalna demografska procesa: (1) ukupna depopulacija (pad broja stanovnika); (2) prirodna depopulacija (broj umrlih stanovnika prevazilazi broj živorođene dece) i (3) demografsko starenje. Tokom 90-tih godina došlo je do brojnih društveno-ekonomskih i političkih promena koji su uticali na kretanje broja stanovnika. Najveći uticaj na demografske promene imala su velika migraciona kretanja koja su doprinela prilivu izbeglih i raseljenih lica u Suboticu, s jedne strane, dok je ekonomska i politička nestabilnost doprinela povećanom odlasku u inostranstvo, s druge strane. Složen bilans ovih kretanja samo je jedna komponenta ukupne dinamike, a u sadejstvu sa prirodnim kretanjem koje karakteriše nastavak biološke depopulacije, te urušavanje celokupne privrede i loše sprovedeni procesi privatizacije, doveli su do smanjenja broja stanovnika.

⁷ Извор: Републички завод за статистику – Попис становништва, домаћинстава и станова у Републици Србији 2011, Становништво књига 2 „Старост и пол, подаци по насељима“ ИСБН 978-86-6161-028-8. – ст. 106-110

Subotica	Popis 2011	Procena 2012	Procena 2013	Procena 2014	Procena 2015	Procena 2016	Procena 2017
Radni kontigent (15-64 godina)	97.448	96.844	96.080	95.151	94.129	93.251	92.434
% u ukupnom broju stanovnika	68,84%	68,76%	68,52%	68,15%	67,71%	67,41%	67,10%
Prosečna starost	41,9	41,9	42,2	42,3	43,1	42,63	42,75

Tabela 2. Pregled Radnog kontigenta i prosečne starosti po godinama

Prema podacima Popisa stanovništva 2011. godine, radni kontigent grada Subotice (starosna grupa uzrasta od 15 do 64 godine) je iznosio 97.448 osoba, odnosno 68,84% od ukupnog broja stanovnika, dok je prosečna starost stanovništva iznosila 41,9 godina. U 2012. godini, dolazi do smanjenja broja radnog kontigenta grada Subotice usled negativnog prirodnog priraštaja. Ukupan broj radno sposobnog stanovništva je iznosio 96.844 osoba, odnosno 68,76%, a prosečna starost je ostala nepromenjena. U 2013. godini, nastavlja se smanjenje broja radno sposobnog stanovništva te je radni kontigent iznosio 68,52% od ukupnog broja stanovnika, odnosno 96.080 osoba. Prosečna starost stanovnika je, u 2013. godini, iznosila 42,15 godina. Isti trend se nastavlja i u 2014. godini. Broj radno sposobnog stanovništva iznosio je 95.151 lica, odnosno 68,15% od ukupnog broja stanovnika, dok je prosečna starost stanovništva nastavila sa rastom i iznosila je 42,3 godine. Tokom 2015. godine nastavlja se negativni trend u broju radnog kontingenta stanovništva i pada na brojku od 94.129 osoba.⁸ Tokom 2016. godine nastavlja se negativni trend u broju radnog kontingenta stanovništva i pada na brojku od 93.251 osoba, prosečna starost iznosi 42,6 godina.⁹ 2017. godine se tendencija nastavlja, te je broj zaposlenih od 15-64 godine starosti iznosi 92.434 osobe, što u odnosu na ukupan broj stanovništva čini 67,10% a prosečna starost istih je 42,75 godina¹⁰.

Zaposlenost

⁸ Извор: Републички завод за статистику – Саопштење СН70 (број 187 год ЛХВ, 15.07.201.) Статистика становништва “Процене становништва у Републици Србији у 2014. години” СРБ187 СН70 150715 и обрада на основу података са: <http://webzrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/ReportResultView.aspx?rptKey=indId%3d18030302IND01%26102%3dRS1%2cRS12%2cRS125%2c80438%2640%3d0%2c00%2c01-4%2c05-9%2c10-14%2c15-19%2c20-24%2c25-29%2c30-34%2c35-39%2c40-44%2c45-49%2c50-54%2c55-59%2c60-64%2c65-69%2c70-74%2c75-79%2c80-84%2c85%262%3d201100%2c201200%2c201300%2c201400%2c201500%2623%3d0%2c1%2c2%26sAreaId%3d18030302%26dType%3dName%26lType%3dSerbianCyrillic> (05.01.2017.)

⁹ Извор: Републички завод за статистику – Општине и региони у Републици Србији, 2017. ИССН 2217-7981

¹⁰ Извор: Републички завод за статистику – Општине и региони у Р Србији у 2018, Основни контингенти и индикатори становништва Републике Србије, 2017., <http://publikacije.stat.gov.rs/G2018/Pdf/G201813045.pdf>, с.151

Републички завод за статистику објавио је податке о регистрованој запослености за 2017. годину, према извору Истраживање о регистрованој запослености засновано на комбиновању података Централног регистра обавезног социјалног осигурања (CROSO) и Статистичког пословног регистра (SPR) ¹¹.

Преласком на нови извор података проширује се обухват пословних субјеката, па самим тим и броја запослених у тим субјектима, укључујући све модалитете запослености.

Дефиниција регистроване запослености: под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално правни уговор о запосленју, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштava или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања.

Укупан број¹² запослених у 2017. години износио је 44.961 лица. Запослених код правних лица и предузетника, у радном односу и ван радног односа, као и лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштava или предузетничких радњи било је 43.444. Регистрованих индивидуалних пољопривредника било је 1.517. што је у односу на предходну годину мање за 53 регистрована пољопривредна газдинства.

Grad Subotica		prosek 2017.
Ukupno		43.444
	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	727
	Rudarstvo	5
	Prerađivačka industrija	14.116
	Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	384
	Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	574
	Građevinarstvo	1.652

¹¹ Извор: Републички завод за статистику – ст. 157, 4.1. Регистрована запосленост 1), 2017., извор: Истраживање о регистрованој запослености засновано на комбиновању података Централног регистра обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО) и Статистичког пословног регистра (СПР).

¹² Извор: Републички завод за статистику – ст. 157

	Trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila	7.345
	Saobraćaj i skladištenje	2.999
	Usluge smeštaja i ishrane	1.677
	Informisanje i komunikacije	970
	Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	632
	Poslovanje nekretninama	130
	Stručne, naučne, inovacione i tehničke delatnosti	1.471
	Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	928
	Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	2.070
	Obrazovanje	2.660
	Zdravstvena i socijalna zaštita	3.417
	Umetnost, zabava i rekreacija	714
	Ostale uslužne delatnosti	973
	Registrovani individualni poljoprivrednici	1.517

Tabela 3. Registrovana zaposlenost u Subotici, 2017. – godišnji prosek.¹³

Posmatrajući strukturu zaposlenih na teritoriji Grada Subotice prema delatnostima tokom 2017. godine, može se zaključiti da je najveći broj zaposlenih u sektoru prerađivačke industrije, zatim u sektoru trgovine na veliko i malo i popravci motornih vozila, na trećem mestu su zaposleni u okviru sektora zdravstvene i socijalne zaštite. Sa druge strane, najmanji broj zaposlenih je u sektoru poslovanja nekretninama, zatim u sektoru snabdevanja električnom energijom, gasom i parom, dok su na trećem mestu zaposleni u okviru sektora snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama.

Industrija i MSP

Industrija Subotice je bila raznovrsna. Pored prehrambene industrije u raznim svojim podsektorima, intenzivno su se razvijali elektro-metalni kompleks, hemijska industrija, industrija tekstila, proizvodnja obuće, čarapa, štamparije i građevinarstvo. U odnosu na njih može se očekivati manje ili više intenzivan razvoj i u budućnosti, jer raspolažu potrebnim resursima (kapaciteti, znanje i iskustvo, potrebna radna snaga, sirovinska osnova ili raspoložive komponente, tržište).

Prerađivačka industrija se smatra najjačom industrijskom granom Subotice, a čini je elektro i mašinska industrija odnosno elektromašinogradnja, podsektor industrije koji je u dubokoj

¹³ Извор: Републички завод за статистику – Општине и региони у Републици Србији, 2017. ИССН 2217-7981, ст. 162-163

Годишњи просек је израчунат као аритметичка средина броја запослених за свих 12 месеци.

krizi, ali u kome još uvek postoje značajni razvojni potencijali. U okviru prehrambene industrije zastupljeni su podsektori proizvodnje, konditorske industrije, proizvodnje stočne hrane. U okviru tekstilne industrije takođe se uočavaju pozitivna pomeranja, posebno oblast čaraparstva predstavlja značajan potencijal. Zanatstvo i štamparije predstavljaju prepoznatljivi deo privrede Subotice. Analize pokazuju da se kao slabiji podsektori u ovom trenutku mogu istaći hemijska industrija, koju sledi privatni kapaciteti za proizvodnju i preradu mesa. Takođe i nekad moćna industrija prerade voća i povrća je usled neadekvatne privatizacije u dubokoj krizi. Nekoliko manjih vinarija otvara novo tržište za lokalne vinare.

Kada je reč o malim i srednjim preduzećima, ona su koncentrisana uglavnom u oblasti trgovine i usluga, a kada je reč o prerađivačkoj industriji, ima ih u oblasti prehrambene industrije, prerade plastike, tekstilne industrije. Preduzetničke radnje se takođe u najvećem delu koncentrišu u sektorima trgovine, usluga, posebno prevoza, a tek manji deo njih je aktivan u oblasti prehrambene proizvodnje, prerade plastike ili elektro-metalne industrije.

Posmatrajući strukturu privrede grada prema delatnostima, zaključuje se da najveći broj privrednih društava i preduzetnika deluje u okviru sektora: trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala.

MSP koja su svoje poslovanje započeli u krugu svojih domaćinstava, danas se susreću sa problemom nedostatka prostora za širenje poslovanja, budući da je prostor ograničen ili čak obavljanje delatnosti stvara buku i drugu smetnju u odnosu na stambeno okruženje.

Uglavnom taj problem preduzetnici rešavaju sopstvenim ulaganjima u izgradnju novih uslovnih poslovnih prostora na rubnim delovima grada. Međutim, tada im se otvra drugi problem, a to je neogovarajuća povezanost sa linijama gradskog saobraćaja. Rešenje ovog problema može biti odluka da se odredi tzv „preduzetnička zona“ u kojoj će se koncentrisati pogoni MSP koji će podizati sopstvenim sredstvima (uz korišćenje dostupnih izvora podrške). Uloga JLS bi bila da infrastrukturno pripremi teren i obezbedi logističku podršku u smislu javnog prevoza. Ovaj problem je već sada evidentan.

Ponuda radne snage

Područje rada/Grupa zanimanja	Nezaposlena lica na dan 31.12.2018. godine				Prijavljene potrebe		Zapošljavanje				Zapošljavanje sa evidencije			
	Ukupno		OSI				Ukupno		OSI		Ukupno		OSI	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	OSI	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
UKUPNO	4,700	2,253	386	156	1,334	0	20,377	8,883	380	145	3,185	1,643	380	145
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	290	155	37	16	26	0	1,791	522	52	14	213	91	52	14
Šumarstvo i obrada drveta	50	13	4	1	8	0	618	240	29	11	162	95	29	11

Geologija, rudarstvo i metalurgija	4	2	0	0			331	137	3	1	10	2	3	1
Mašinstvo i obrada metala	248	17	46	5	201	0	1,771	215	44	1	261	53	44	1
Elektrotehnika	140	9	10	0	21	0	642	92	4	2	104	26	4	2
Hemija, nemetali i grafičarstvo	123	77	13	7	38	0	712	295	17	6	149	67	17	6
Tekstilstvo i kožarstvo	195	183	38	35	62	0	1,035	869	25	21	294	265	25	21
Komunalne, tapetarske i farbarske usluge	30	3	3	0	17	0	985	539	48	13	204	107	48	13
Geodezija i građevinarstvo	145	55	11	1	21	0	1,161	80	16	2	167	13	16	2
Saobraćaj	110	13	6	1	17	0	1,493	83	15	1	157	16	15	1
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	204	131	22	13	60	0	4,638	2,704	64	37	677	412	64	37
Ekonomija, pravo i administracija	401	254	18	9	58	0	2,580	1,406	39	23	350	201	39	23
Vaspitanje i obrazovanje	122	101	4	2	13	0	791	590	3	2	79	61	3	2
Društveno - humanističko područje	69	47	4	2	6	0	104	85	0	0	15	12	0	0
Prirodno - matematičko područje	66	43	0	0	1	0	46	14	0	0	9	5	0	0
Kultura, umetnost i javno informisanje	38	28	1	1	4	0	312	163	1	0	45	17	1	0
Zdravstvo, farmacija i socijalna zaštita	82	67	4	4	39	0	817	615	10	7	187	153	10	7
Fizička kultura i sport	5	1	0	0			50	10	0	0	11	5	0	0
Ostalo	2,378	1,054	165	59	742	0	500	224	10	4	91	42	10	4

Tabela 4. Ponuda radne snage na dan 31.12.2018. godine.¹⁴

Tabela prikazuje potrebe poslodavaca u sferi novog zapošljavanja, kao i potrebe novog zapošljavanja po području rada/grupa zanimanja u 2018.godini. Uzimajući u obzir tri najveća područja rada, zapažanju su da je najviše potreba za radnom snagom bilo iz područja rada trgovine, ugostiteljstva i turizma, sledi ekonomija, prava i administracija, i zatim poljoprivredna proizvodnja i prerada hrane.

Što se tiče zapošljavanja, najviše je zaposlenih lica u oblasti trgovine, ugostiteljstva i turizma, zatim u oblasti ekonomije, prava i administracije, odnosno u oblasti komunalne, tapetarske i farbarske usluge.

Industrijsko - poslovne zone u Subotici

U cilju efikasnog rešavanja problema ekonomske stagnacije i smanjenje stope nezaposlenosti, Grad Subotica je prepoznao uspešnu formulu i početkom 2010. godine pokrenuo aktivnosti sa ciljem privlačenja domaćih i stranih investicija. Pored otvaranja novih radnih mesta,

¹⁴ Извор: Статистика Националне службе за запошљавање, Понуда радне снаге на дан 31.12.2018. године., Суботица, 2018

realizacijom investicija stižu se mnogi preduslovi priliva sredstava u budžet Grada naplatom poreza na zarade, poreza na imovinu, te naknade za ekologiju. Treba imati u vidu činjenicu da će pojedina javna i javno komunalna preduzeća dugoročno naplaćivati energente i pružati usluge investitorima, investitori imaju tendenciju angažovanja lokalnih projektantskih i građevinskih operativa, kao i angažovanje manjih lokalnih firmi i preduzeća za potrebe funkcionisanja i poslovanja, realizacijom investicija dolazi do povećanja izvoza kao i uvođenje i ovladavanje novim tehnologijama i procedurama .

Od kraja 2010. godine preduzeće "Dunkermotoren" d.o.o. se u Subotici bavi proizvodnjom mikromotora. Od oktobra 2012. godine, "Dunkermotoren" d.o.o. kao zakupac, posluje u okviru proizvodne hale površine oko 4.800 m² u vlasništvu preduzeća za upravljanje slobodnom zonom "Subotica" u Industrijskoj zoni "Mali Bajmok", u okviru režima slobodne zone. Investitor trenutno zapošljava oko 300 radnika. Ova kompanija je u okviru investicije implementirala i svoj razvojni centar. Godine 2012. izvršena je akvizicija „Dunkermotoren“-a od strane američke kompanije „Ametek“ koja je jedan od svetskih lidera u proizvodnji elektronskih instrumenata i elektromehaničkih naprava. Dana 2. jula 2015. godine „Ametek“ je otvorio novi proizvodni pogon za izradu mikromotora (Flore Care and Specialty Motors Division) u okviru eksteritorijalnog dela Slobodne zone „Subotica“ i trenutno zapošljava oko 200 radnika

U septembru 2010. godine potpisan je Memorandum o razumevanju sa nemačkim investitorom "Norma Group" koji se bavi izradom komponenata za autoindustriju. Ova kompanija je na osnovu Uredbe o uslovima, načinu i postupku pod kojima građevinsko zemljište u javnoj svojini može otuđiti ili dati u zakup po ceni manjoj od tržišne cene, odnosno zakupnine ili bez naknade, kao i uslove, način i postupak razmene nepokretnosti (u daljem tekstu: Uredba), zadovoljila sve kriterijume i potpisivanjem Ugovora 23.11.2010. godine stekla pravo uknjiženja parcele u vlasništvo bez naknade. Preduzeće "Norma grupa Jugoistočna Evropa" d.o.o. od jula 2011. godine posluje u novoizgrađenom proizvodnom objektu od oko 13.000 m² u Industrijskoj zoni "Mali Bajmok", u režimu slobodne zone i trenutno zapošljava oko 430 radnika.

U februaru 2011. godine potpisan je Memorandum o razumevanju sa nemačkim investitorom "Continental - Contitech" koji se bavi izradom komponenata za autoindustriju. Ova kompanija je zadovoljila sve kriterijume na osnovu Uredbe i potpisivanjem Ugovora 15.09.2011. godine, stekla pravo uknjiženja parcele u vlasništvo bez naknade. Od novembra 2012. godine investitor posluje u okviru novoizgrađenog proizvodnog objekta prve faze, površine oko 6.000 m², na lokaciji Industrijske zone "Mali Bajmok", u okviru režima slobodne zone i trenutno zapošljava oko 650 radnika. Dana 8. jula 2015. godine potpisan je novi Memorandum o razumevanju sa „Contitech Fluid Serbia“ kao povezanim licem investitora, a na osnovu kojeg će investitor tokom 2016. godine započeti izgradnju novog proizvodnog objekta od 12.200 m² kao realizaciju druge

faze svoje investicije u Subotici, u okviru kojeg ima nameru da u periodu od tri godine zaposli dodatnih 500 radnika.

U novembru 2011. godine potpisan je Memorandum o razumevanju sa austrijskim investitorom "Swarovski" koji se bavi proizvodnjom i obradom kristala i kristalnih komponenti. Ova kompanija je na osnovu Uredbe, zadovoljila sve kriterijume i potpisivanjem Ugovora 20.03.2012. godine, stekla pravo uknjiženja parcele u vlasništvo bez naknade. "Swarovski Subotica" d.o.o. je početkom 2015. godine završio izgradnju proizvodnog objekta (prva faza) površine oko 15.000 m² na lokaciji Industrijske zone "Mali Bajmok" u okviru režima slobodne zone. U naredne tri godine od dobijanja Upotrebne dozvole za proizvodni objekat, "Swarovski Subotica" d.o.o. ima nameru da zaposli oko 600 radnika. Takođe, ukoliko se stvore pogodni ekonomski i tržišni uslovi, ova kompanija bi na istoj parceli započela izgradnju novog proizvodnog objekta (druga faza) i zaposlila oko 300 radnika.

Novembra 2011. godine potpisan je Memorandum o razumevanju sa italijanskim investitorom "Calzedonia" koji se bavi proizvodnjom dečijih, ženskih i muških čarapa, kupaćih kostima i donjeg veša robnih marki "Calzedonia", "Intimissimi", "Falconeri" i "Tezenis". Investitor je na osnovu Uredbe zadovoljio sve kriterijume i potpisivanjem Ugovora 26.04.2012. godine, stekao pravo uknjiženja parcele u vlasništvo bez naknade. "Calzedonia" je osnovala ćerku kompaniju "Gordon" d.o.o. koja je od novembra 2013. godine započela proizvodnju u novoizgrađenom proizvodnom objektu (prva faza) površine oko 12.000 m² na lokaciji Industrijske zone "Mali Bajmok" i trenutno zapošljava blizu 1.100 radnika. U naredne tri godine, "Gordon" d.o.o. ima nameru da zaposli oko 1.000 radnika, a ukoliko se stvore pogodni ekonomski i tržišni uslovi, ova kompanija bi na istoj parceli započela izgradnju novog proizvodnog objekta (druga faza) i zaposlila oko 200 radnika.

Maja 2013. godine potpisan je kupoprodajni ugovor za dve građevinske parcele na Industrijskoj zoni "Mali Bajmok" sa italijanskim investitorima "Leonardo" i "Givi" koji se bave proizvodnjom obuće i kožne galanterije. Novoosnovana preduzeća "Perseo" i "G.C. 013" započeli su pripremne aktivnosti za realizaciju investicija.

Tokom 2016. godine završena je izgradnja Poslovno proizvodne hale u Privrednoj zoni „Mali Bajmok“, a u prvom kvartalu 2017. godine ishodovana je upotrebna dozvola, te je na taj način objekat stavljen u funkciju. S obzirom da je Poslovno proizvodna hala u vlasništvu Grada Subotice, s jedne strane, obogatiće se investiciona ponuda grada u sferi „grejfield“ investicija, dok će sa druge strane, Grad ostvarivati određene prihode od davanja hale u zakup novim investitorima. Tokom 2016. godine završena je izgradnja novog dvosmernog saobraćajnog priključka na državni put 1b reda, kao i izgradnja kolovoza i trotoara. Izgradnje obezbedio se bolji, bezbedniji, sigurniji i efikasniji saobraćaj u okviru Privredne zone „Mali Bajmok“, za sve zaposlene građane Subotice, postojeće i buduće proizvodne kompanije.

Tokom 2017. godine izrađena je projektno-tehnička dokumentacija, na osnovu koje izgrađen objekat Carinskog terminala, za koji je krajem godine ishodovana upotrebna dozvola. Pored toga, na osnovu rastućih potreba prisutnih investitora za električnom energijom, izgrađen je 20 kV kablovski vod od TS 110/20 kV „Subotica-4“ do severne granice Privredne zone „Mali Bajmok“. Usled povećane potrošnje vode na mesečnom nivou i potreba prisutnih investitora, do privredne zone „Mali Bajmok“ izgrađen je novi vod.

Početkom 2017. godine potpisan je kupoprodajni ugovor za građevinsku parcelu u okviru Privredne zone „Mali Bajmok“ sa italijanskim investitorom „Caminada“, koji se bavi proizvodnjom proizvoda od plastike. 05. maja 2018. godine svečano je otvoren proizvodni objekat kompanije „Caminada“ koji predstavlja prvu fazu njihove planirane investicije u Subotici, u okviru kojeg će proizvodnju vršiti njihova ćerka kompanija „PlastikCam East DOO“. Prva faza investicije iznosi približno 3 miliona evra.

Italijanski investitor „Ondaplast“, otkupio je halu od firme „Metro“ i nakon adaptacije hale, tokom leta 2018. godine, otpočeo je proizvodnju proizvoda od plastike.

Očekivane investicije i dalji koraci

Osnivanjem novog Sekretarijata za investicije i razvoj u okviru Gradske uprave, Grad Subotica je na sebe preuzeo poslove koje su bili u nadležnosti JP Privredno-tehnološki parkovi Subotica u likvidaciji. S tim u vezi, Služba za odnose sa investitorima Sekretarijata za investicije i razvoj nastavila je pregovore sa nekoliko potencijalnih investitora iz oblasti proizvodnje i komercijalnog sektora koji se nalaze u različitim fazama.

Kao rezultat navedenih pregovora potpisan je memorandum o razumevanju sa nemačkom kompanijom „Boysen“ koja se bavi proizvodnjom izduvnih sistema za automobilsku industriju. Investitor planira da tokom 2019. godine započne izgradnju novog proizvodnog objekta površine od oko 35.000 m² na lokaciji Privredne zone „Mali Bajmok“, u okviru kojeg će realizovati svoju investiciju u iznosu od približno 65 miliona evra. Investitor planira da u periodu od 5 godina zaposli približno 500 radnika.

U cilju kreiranja pozitivne poslovne klime poslovanja za sve postojeće i buduće investitore, preduzimaju se aktivnosti daljeg infrastrukturnog opremanja lokacija namenjenih, kako za „grinfild“ tako i za „braunfild“ i „grejfeld“ investicije.

Na osnovu zahteva više investitora koji su prisutni u Privrednoj zoni „Mali Bajmok“, u 2018. izgrađena su 44 nova parking mesta, namenjena vozilima radnika koji su zaposleni u okviru Privredne zone „Mali Bajmok“. Sa druge strane, ukoliko se uspešno završe postupci eksproprijacije zemljišta, u planu je izgradnja novih saobraćajnica, kako bi se povećala bezbednost saobraćaja i smanjili saobraćajni zastoji i gužve.

Realizacijom svih planiranih aktivnosti i projekata, lokacija Privredne zone „Mali Bajmok“ zadržaće visok stepen atraktivnosti za postojeće prisutne investitore, s jedne strane, odnosno povećavaće svoju atraktivnost za nove investitore, s druge strane.

Turizam u funkciji ekonomskog razvoja

Turistička privreda grada, prema osnovnim ekonomskim indikatorima, daje relativno mali doprinos ukupnom ekonomskom razvoju. Bez obzira na identifikovane poteškoće, grad Subotica, sa svojom turističkom destinacijom Palić, zauzela je značajno mesto u Strategiji razvoja turizma Republike Srbije, Nacionalnom investicionom planu turizma Republike Srbije i Programu privrednog razvoja AP Vojvodine¹⁵.

Strategija razvoja Republike Srbije, jezera Palić i Ludaš tretiraju kao turističku destinaciju prvog stepena, koja može da privuče snažan miks međunarodnih, nacionalnih, regionalnih i lokalnih gostiju. Iz različitih izvora, i konačno sa sva tri nivoa vlasti, finansiraju se projekti od značaja za razvoj i unapređenje komunalne, turističke i poslovne infrastrukture na Paliću, kao i izrada potrebne tehničke dokumentacije i projekata za bitne buduće aktivnosti izgradnje infrastrukture, što je svakako pokazatelj visokog stepena interesovanja za Palić i prepoznavanja njegovih potencijala. Za istočnu obalu obalnog pojasa jezera Palić izrađen je i usvojen plan detaljne regulacije, urađena parcelacija, a proces eksproprijacije uspešno se priveo kraju. Trenutno je u izradi projekat parcelacije za deo obalnog pojasa Palićkog jezera – južna i zapadna obala IV sektora i obale III sektora jezera Palić. Takođe u procesu izrade je i plan detaljne regulacije za regulaciju obalnog pojasa Ludaškog jezera.

Zahvaljujući najvažnijem planskom dokumentu Master planu razvoja Banje Palić i Programu razvoja turizma regiona jezera Palić 2015, stvorena je stručna osnova za dalji razvoj, koja predviđa iskorišćenost pozitivnih odlika destinacije, istorijski imidž letovališta i banjskog kupališta. Dobra lokacija i dostupnost glavnim potencijalnim tržištima, snažna kulturološka pozadina i kvalitetno tržišno okruženje, šanse su razvoja celokupnog lanca vrednosti destinacije sa mogućnošću celogodišnjeg poslovanja. Započeto je nekoliko privatnih investicionih aktivnosti na izgradnji savremenih, ekskluzivnih smeštajnih i ugostiteljskih kapaciteta, sa svim pratećim sadržajima, koje traži današnji sofisticirani, mobilni i dinamični turista.

¹⁵ Туризам представља огромни потенцијал што је потврђено и у стратегији развоја туризма Републике Србије који Суботицу и Палић ставља у прва 4 приоритета.

Na teritoriji Subotice konstantno se podiže kvalitet turističke ponude i unapređuju turistički potencijali koji počivaju na etnografskom nasleđu, npr. revitalizuju se napušteni salaši, obnavljaju se vinogradi, čarde, što svakako doprinosi povećanju zaposlenosti u ovoj oblasti.

U toku 2016 godine nastavljene su investicije u delu popoločavanje šetališta i završeno je betoniranje dela šetališta ulica oko Velikog parka. Uporedo sa tim uspešno je završena je I faza rekonstrukcije termalnog bazena i njegove okoline.

Tokom 2017.godine realizovani su sledeći projekti: Rekonstrukcija pešačke staze na Peščanoj plaži na Paliću, čime se posetiocima i lokalnom stanovništvu omogućilo da uživaju u šetnji, odmoru i razgledanju Palića jednako kvalitetno i na Istočnom delu obale jezera Palić; Radovi na rekonstrukciji košarkaškog terena i izgradnji teretane na otvorenom u delu Palića gde se i nalazi „Park fizičke kulture“ čime se znatno doprinelo razvoju sportskog i rekreativnog turizma, ali i unapređenju same turističke ponude Palića; Adaptacija dela Letnje pozornice na Paliću, kao objekta od velike važnosti za razvoj turizma, konkretno manifestacionog turizma na Paliću, koja je nakon prve faze rekonstrukcije i uređenja odmah stavljena u funkciju,; Rekonstrukcija Termalnog bazena na Paliću u okviru unapređenja banjskog i rekreativnog turizma, i uopšte promocije palićke termo-mineralne vode, doprinela je povećanju kvaliteta turističke ponude a što je, kako su i rezultati pokazali, uticalo na povećanje broja korisnika Termalnog bazena;

Uređenje i urbano opremanje Velikog parka na Paliću, koje je podrazumevalo nastavak popločanja staza u Velikom parku i postavljanjem novog urbanog mobilijara, kao i rekonstrukciju istočnog dela objekta od veoma velike turističke važnosti, konkretno za razvoj MICE turizma- Velika terasa.

U 2017.godini realizovane su planirane aktivnosti u okviru projekta Nemačke banke KFW u saradnji sa Gradom Subotica, koje za cilj imaju čišćenje jezera Palić i izgradnju pešačke i biciklističke staze duž jezera Palić. Proces eksproprijacije zemljišta bio je prioritet u 2017.godini, koji je imao za cilj uspostavu pravnog osnova za izgradnju staze. Ovaj projekat dugoročnog je karaktera i odvija se po fazama, a krajem 2018.godine eksproprijacija se privela kraju .

Kao prekretnica u daljem razvoju i unapređenju Palića kao turističke destinacije, ostaće zabeležena 2018. godina, s obzirom da su obezbeđena sredstva sa sva tri nivoa vlasti za projekat izgradnje savremenog Akva Parka i spa i velnes centra na Paliću, i da je sama realizacija projekta na izgradnji prve faze započeta u decembru 2018. godine. Projekat vredan milijardu dinara, zauzima prostor na parceli površine 4,4 hektara na prostoru nekadašnjeg Auto Kampa, na Muškom štrandu, baš kako je planski dokument Program razvoja turizma i Master Plan Palić i predvideo. Savremeni kompleks obuhvatiće zatvorene i otvorene bazene sa pratećim atrakcijama (toboganima i vodenozabavnim sadržajima) uključujući i termomineralnu vodu, ali i običnu vodu, kao i objekat namenjen za restoran, kafe bar, spa i velnes sadržaje i drugo. Ovim projektom i konačnom realizacijom kao i otvaranjem kompleksa koji je planiran za 2020.godinu, Palić kao

destinacija postaje ravnopravni konkurent drugim banjama i spa centrima u regionu i Srbiji, privlačeći kako veći broj turista, tako i zainteresovanih investitora u delu hotelijera, gastro i drugih privrednika.

Takođe, u 2018. godini obezbeđena su sredstva i realizovan je projekat sanacije dela mola na Muškom štrandu u dve odvojene faze, kao nastavak radova na Letnjoj pozornici i završetak radova na istočnom krilu Velike terase. Realizovan je i projekat izgradnje Tornja za veslače na Zapadnoj obali jezera u cilju unapređenja i razvoja sportskog turizma na Paliću, dok su radovi na nastavaku popločanja u Velikom Parku i duž istočne obale jezera Palić, koji će u mnogome doprineti unapređenju turističke ponude Palića i razvoju manifestacionog, sportskog, banjskog i rekreativnog turizma na Paliću u toku. Završena je izgradnja sportskih terena u Parku fizičke kulture na Paliću, koja je pokrenula i dalje unapređenje uslova za razvoj sportskih manifestacija na Peščanoj plaži na Paliću.

Za 2019. godinu planira se potpuna realizacija glavnog i strateški najvažnijeg projekta izgradnje savremenog Velnes i spa centra sa Akva Parkom, kao i radovi na konačnom završetku sanacije mola na Muškom štrandu nakon čega će mol biti potpuno saniran, bezbedan i funkcionalan i svakako radovi na završetku popločanja staza u Velikom parku na Paliću i duž obale Lajoša Vermeša. Upravljač turističkim obuhvatom Palić- „Park Palić“ doo kao dalji plan za 2019. godinu navodi i izgradnju turističke infrastrukture-pešačke staze od hotela „Prezident“ pa sve do kraja Muškog štranda, kao i radove na rekonstrukciji rasvete u pojedinim delovima samog turističko-istorijskog jezgra Palića.

Uporedo sa navedenim projektima i aktivnostima, manifestacijama na Paliću u organizaciji „Park Palić“ doo, za dalji razvoj Palića i pozicioniranje u top turističke destinacije od značaja je i projekat nemačke banke KfV koji za cilj ima sanaciju i remedijaciju Palićkog i Ludaškog jezera kao i izgradnju kanalizacije i biciklističke staze oko samog jezera. Aktivnosti u okviru ovog projekta, sa više aspekta uticaće na dalji razvoj i unapređenje postojeće infrastrukture, mikro i makroklimе i turističke ponude Palića.

Realizacijom planiranih aktivnosti očekuje se i veća zainteresovanost posetilaca, turista i lokalnog stanovništva za Palić, što daje zadatak upravljaču da poseban akcenat stavi na unapređenje i povećanje turističke ponude u smislu manifestacija, kao i razvoju kongresnog odnosno MICE turizma, uporedo sa razvojem banjskog, odnosno sportsko- rekreativnog turizma. Konkretno, nakon otvaranja Velnes i spa centra na Paliću, 2020. godine očekuje se značajan priliv i dolazak investitora, zainteresovanih privrednika i konačno turista.

Konstantnom realizacijom projekata i sistematičnim planiranjem daljeg razvoja turističkih potencijala Palića, unapređenjem kvaliteta turističke ponude i infrastrukture privući će veći broj turista, koji će doprineti rastu tražnje za smeštajnim kapacitetima i uslugama hotela, hostela i drugih vidova smeštaja i usluga (restorani, kafići, kozmetički saloni, i dr) na Paliću što će se

odraziti kako na uvećanje prihoda privrednih društava na Paliću, tako i na povećanje prihoda na osnovu poreza.

Za dalji razvoj turističke destinacije Palić, u skladu sa Programom razvoja turizma regiona jezera Palić 2015, neophodno je pomoći i stimulirati male preduzetnike (pružaoce usluga smeštaja u turističkom delu Palića) pri samozapošljavanju, odnosno registraciji soba ili kuća za odmor. Potrebno je stimulirati i postojeće registrovane preduzetnike u zapošljavanju stručnog, obrazovanog kadra za potrebe sektora turizma i ugostiteljstva, poput: recepcionera, sobarica, konobara, pomoćnih radnika u kuhinji, noćnih čuvara i drugog, kako bi se kvalitetom usluge poboljšala primamljivost destinacije Palić. Kvalitet usluge angažovanih turističkih vodiča će doprineti sveukupnom imidžu destinacije.

Saradnja sa reprezentativnim sindikatima

Kroz rad Socijalno-ekonomskog saveta Republike i na lokalnom nivou, kao i zaključivanjem posebnih sporazuma i protokola o saradnji i zajedničkom delovanju između pojedinih socijalnih partnera, razmenjivana su mišljenja i usaglašavani stavovi socijalnih partnera o pojedinim pitanjima od zajedničkog interesa gde sindikati igraju veoma značajnu ulogu a posebno u nastojanjima da se postojeća radna mesta očuvaju i unapredi poštovanje prava zaposlenih, sve u skladu sa zakonima i evropskim standardima.

STANJE I TOKOVI NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA

Osnovni pokazatelji:

Nezaposlenost

Broj nezaposlenih u Subotici na dan 31.12.2018. godine iznosio je 4.700 lica, od čega je 2.253 lica ženskog pola, odnosno 47,94%.

Grad Subotica	decembar 2014	decembar 2015	decembar 2016	decembar 2017	decembar 2018
Nezaposleni-ukupno	10.089	8.879	7.528	5.858	4.700
Nezaposleni-žene	4.919	4.183	3.527	2.761	2.253
Nezaposleni-žene %	48,76	47,11	46,85	47,13	47,94

Tabela 5. Broj i polna struktura nezaposlenih u Subotici, po godinama.¹⁶

Posmatrajući vremenski period za proteklih pet godina, može se zaključiti da je u gradu izražen trend pada broja nezaposlenih lica. Isti zaključak se može izvesti i ako se posmatra broj nezaposlenih žena i njihovo učešće u ukupnom broju nezaposlenih lica.

Stepen stručne spreme	2017 decembar		2018 decembar	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
I	2.781	1.156	2.302	993
II	229	94	172	72
III	919	398	692	295
IV	1.253	725	940	535
V	24	5	20	4
VI-1	212	120	131	67
VI-2			60	44
VII-1	440	263	376	240
VII-2			6	2
VIII	0	0	1	1
Ukupno	5.858	2.761	4.700	2.253

Tabela 6. Pregled broja nezaposlenih lica po stepenu stručne spreme u mesecu decembru 2017/2018¹⁷

¹⁶ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje – филијала Суботица Преглед броја запослених лица у месецу децембру од 2014. до 2018. године.

¹⁷ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Преглед броја незапослених лица по степеноу стручне спреме у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

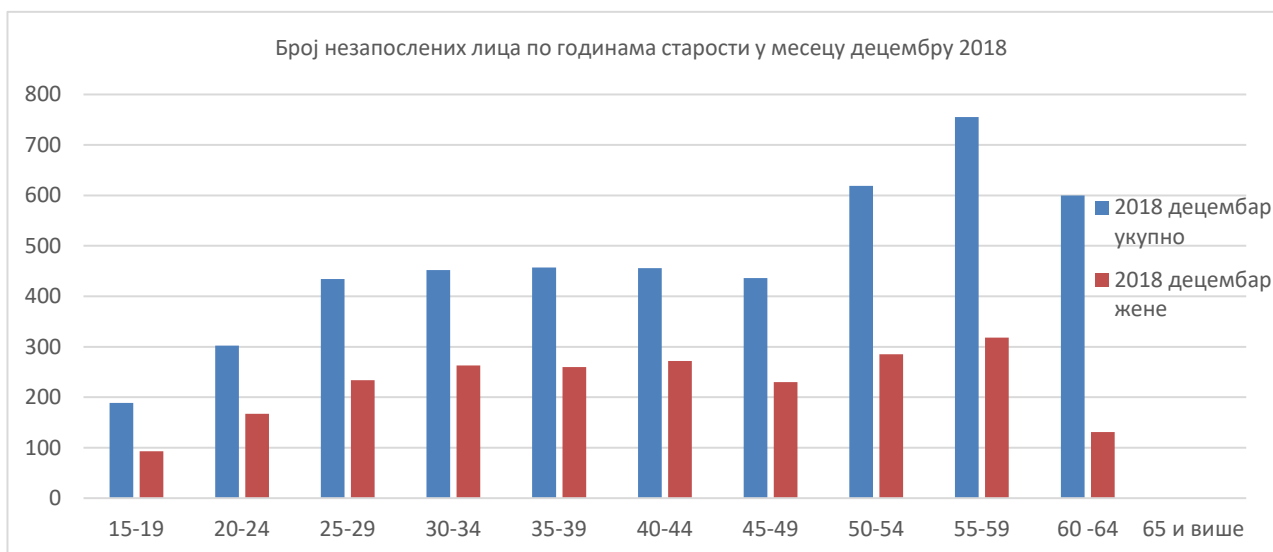
Grafikon 1. Pregled broja nezaposlenih lica po stepenu stručne спреме u месецу decembru 2018.

U odnosu na 2017. godinu, struktura nezaposlenih lica prema stepenu стручне спреме је готово иста, тако највише има лица са I stepenom стручне спреме 2.302 (48,98%), затим са IV stepenom 940 (20%), са III stepenom 692 (14,72%), са VII-1 stepenom стручне спреме је 376 лица (8%), са II stepenom 172 лица (3,66%), са VI-1 stepenom стручне спреме је 131 лица (2,78%), са VI-2 stepenom стручне спреме је 60 лица (1,28%), број лица са V stepenom стручне спреме 20 (0,42%), са VII-2 stepenom стручне спреме је 6 лица (0,13%), i са VIII stepenom стручне спреме 1 лице (0,02%).

Godina starosti	2017 decembar		2018 decembar	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
15-19	259	111	189	93
20-24	418	208	302	167
25-29	545	286	434	234
30-34	543	301	452	263
35-39	617	346	457	260
40-44	580	319	456	272
45-49	592	304	436	230
50-54	787	372	619	285
55-59	874	377	755	318
60 -64	643	137	600	131
65 i više			0	0
Ukupno	5.858	2.761	4.700	2.253

Tabela 7. Pregled broja nezaposlenih lica po godinama starosti u месецу decembru 2018¹⁸

¹⁸ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по годинама старости у месецу децембру 2018, Суботица, 2018.

Grafikon 2. Pregled broja nezaposlenih lica po godinama starosti u mesecu decembru 2018.

Prema godinama starosti najveće učešće imaju lica u grupi od 55–59 godina starosti 755 lica (16,06%), slede lica odnosno populacija od 50-54 godine starosti 619 lica (13,17%), zatim starosti od 60 do 64 godine 600 lica (12,77%), lica u starosnoj grupi od 35-39 godina evidentirano je 457 lica (9,72%), sledi 40-44 godine starosti čini 456 lica (9,70%), starosna grupa od 30-34 godine ima 452 osobe (9,64%), starosnu grupu od 45-49 godina čini 436 osobe (9,28%), starosna grupa od 25-29 godina ima 434 lica (9,23%), starosna grupa od 20-24 godine 302 osoba (6,42%) i starosna grupa od 15-19 godina ima 189 osoba (4,02%)

Struktura nezaposlenih lica – teže zapošljive kategorije

Nezaposlena lica		Prethodno radno iskustvo				Ukupan broj lica koja spadaju u ugrožene kategorije	Osobe sa invaliditetom		Mladi (do 30 godina starosti)		Dugoročno nezaposleni		Korisnici novčane naknade u slučaju nezaposlenosti	
		Prvi put traže zaposlenje / bez radnog iskustva		Bili u radnom odnosu / radno angažovani										
Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene		Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
4.700	2.253	1.456	805	3.244	1.448	4.544	384	155	925	494	2.984	1.361	251	125

Tehnološki viškovi		Tehnološki viškovi - Stariji od 55 godina		Samohran roditelji		Oba nezaposlena roditelja		Interno raseljena lica		Izbeglice		Korisnici materijalnog obezbeđenja porodice	
Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
417	192	195	67	266	228	375	181	50	27	3	1	1733	753

Deca u hraniteljskim porodicama	Povratnici iz inostranstva po sporazumu o readmisi	Povratnici iz zatvora	Romi		Žrtve trgovine ljudima	Žrtve porodičnog nasilja	Ostale ugrožene kategorije		Lica bez škole ili sa nepotpunom osnovnom školom	
Ukupno	Ukupno	Ukupno	Ukupno	Žene	Ukupno	Ukupno	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
0	0	0	328	174	0	0	55	20	1,233	549

Tabela 8. Pregled broja nezaposlenih lica po teže zapošljivim kategorijama u mesecu decembru 2018. ¹⁹

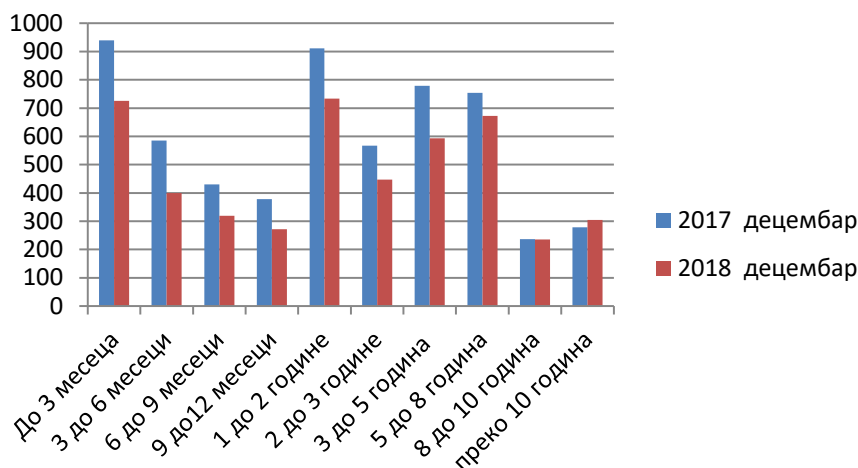
Ukupan broj nezaposlenih lica u Subotici zaključno sa decembrom 2018. godine iznosi 4.700., od čega je broj žena 2.253 odnosno 47,94 %. Ukupan broj lica koja spadaju u ugrožene kategorije je 4.544, od toga osobe sa invaliditetom 384 lica, mladi (do 30 godina starosti) 925, dugoročno nezaposleni 2.984 lica i korisnici novčane naknade u slučaju nezaposlenosti 251.

Dužina čekanja na zaposlenje	2017 decembar	2018 decembar
Do 3 meseca	939	726
3 do 6 meseci	585	399
6 do 9 meseci	430	319
9 do 12 meseci	378	272

¹⁹ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

1 do 2 godine	911	733
2 do 3 godine	567	447
3 do 5 godina	779	593
5 do 8 godina	754	672
8 do 10 godina	237	235
preko 10 godina	278	304
Ukupno	5.858	4.700

Tabela 9. Pregled broja nezaposlenih lica po godinama starosti u mesecu decembar 2017/2018²⁰

Grafikon 3. Pregled broja nezaposlenih lica po dužini čekanja na zaposlenje 2017/2018.

Značajan, ali numerički teško merljiv pokazatelj promene u strukturi radno aktivnog stanovništva, koji utiče i na zaposlenost odnosno nezaposlenost, je odliv mladih visokoobrazovanih stručnih kadrova. U tom smislu su potrebne kompleksne i celokupne društveno ekonomске mere koje će podržati rad sa studentima i učenicima završnih godina u podizanju njihovih znanja i sposobnosti za preduzetništvo i stvaranje preduslova za podsticaj njihovog adekvatnog zapošljavanja.

Poseban naglasak treba staviti na jačanje menadžerskih sposobnosti lica koja se samozapošljavaju, te na podsticanje visoko obrazovanih lica na samozapošljavanje, jer njihovo pokretanje biznisa nosi sa sobom potencijal povećanog zapošljavanja svih ostalih kategorija nezaposlenih. U konkurenciji sa globalnim tržištem uspešno mogu da se nose samo ona preduzeća koji raspolažu potrebnim znanjem i menadžerskim veštinama.

Teže zapošljiva lica na tržištu rada

Ranjivost određenih kategorija na tržištu rada dovodi do toga da te kategorije - grupacije dobijaju status teže zapošljiva lica. Stoga ćemo govoriti ujedno i o ranjivosti i o težem

²⁰ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

zapošljavanju i integrisanju na tržište rada određenih kategorija radno sposobnog stanovništva.

Ranjivost određenih kategorija može biti rezultat uticaja ličnih, ekonomskih i/ili socijalnih faktora, što ih stavlja u nepovoljan položaj i negativno utiče na život određene grupacije. Faktori kao što su starosno doba, stepen obrazovanja, invaliditet, pol, etničko poreklo, socijalni položaj i dr. mogu da predstavljaju prepreku u ostvarivanju principa jednakih mogućnosti i dostupnosti usluga na tržištu rada.

Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti propisuje da je teže zapošljiv nezaposleni koji zbog zdravstvenog stanja, nedovoljnog ili neodgovarajućeg obrazovanja, socio-demografskih karakteristika, regionalne ili profesionalne neusklađenosti ponude i tražnje na tržištu rada, ili drugih objektivnih okolnosti teže nalazi zaposlenje.

Kada je reč o tržištu rada, ranjivost se obično određuje prema raznim indikatorima tržišta rada koji su ispod proseka u odnosu na ukupno stanovništvo radnog uzrasta rada. Pomenuti indikatori su u slučaju ranjivih kategorija nepovoljniji od odgovarajućih prosečnih vrednosti za ukupno stanovništvo radnog uzrasta. Indikatori koji se uzimaju u obzir su: stopa nezaposlenosti, stopa zaposlenosti, indikatori koji se odnose na kvalitet zapošljavanja, stepen zapošljavanja ranjivih kategorija i udeo dugoročno nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih i dr. To znači da osobe koje pripadaju ovim kategorijama mogu da se suoče sa dodatnim preprekama pri ulasku na tržište rada i da im može biti neophodna podrška za uključivanje na tržište rada i pronalaska adekvatnog zaposlenja.

Nacionalna strategija zapošljavanja za period 2011-2020. utvrđuje posebno osetljive kategorije na tržištu rada koje treba da budu primarni korisnici mera aktivne politike zapošljavanja. U tu kategoriju spadaju: Romi, osobe sa invaliditetom, ruralno stanovništvo, lica bez kvalifikacija/obrazovanja, žene, mladi (15-30 godine starosti), starija lica (preko 50 godina života), dugoročno nezaposleni, (lica su tražioci zaposlenja duže od 12 meseci a posebno su naglašeni oni koji traže posao duže od 18 meseci), višak zaposlenih, korisnici novčane naknade, korisnici novčane socijalne pomoći, samohrani roditelji, deca bez roditeljskog staranja, žrtve porodičnog nasilja, žrtve trgovine ljudima, interno raseljena lica, izbegla lica, povratnici iz zatvora i drugi.

Nacionalni akcioni planu zapošljavanja se pravi na godišnjem nivou i on je u skladu sa Nacionalnom strategijom 2011-2020. Svake godine kategorije teže zapošljivih lica imaju prioritet prilikom uključivanja u mere aktivne politike zapošljavanja.

U 2019. godini status teže zapošljivih lica, a u skladu sa procenom zapošljivosti, koja će imati prioritet pri uključivanju u mere aktivne politike zapošljavanja su: mladi do 30 godina života, žene, viškovi zaposlenih, stariji od 50 godina, lica bez kvalifikacija i niskokvalifikovani, osobe sa invaliditetom, Romi, radno sposobni korisnici novčane socijalne pomoći, dugoročno nezaposleni (na evidenciji duže od 12 meseci a posebno nezaposlena lica koja traže posao duže od 18

meseci), mladi u domskom smeštaju, mladi u hraniteljskim porodicama, mladi u starateljskim porodicama i žrtve porodičnog nasilja.

Kategorija mladih u domskom smeštaju, hraniteljskim i starateljskim porodicama podrazumeva mlade do 30 godina starosti koji su imali ili imaju status mladih u domskom smeštaju, hraniteljskim i starateljskim porodicama.

Takođe, u programe i mere aktivne politike zapošljavanja potrebno je uključivati i ostala teže zapošljiva lica iz posebno osetljivih kategorija nezaposlenih kao što su: žene (posebno žene žrtve trgovine ljudima), ruralno stanovništvo, izbegla i raseljena lica, povratnici prema sporazumu o readmisiji, samohrani roditelji, supružnici iz porodice u kojoj su oba supružnika nezaposlena, roditelji dece sa smetnjama u razvoju, bivši izvršioc i krivičnih dela i sl. na način kojim se omogućava njihova integracija na tržište rada.

U Nacionalnom akcionom planu zapošljavanja za 2019. godinu prioritet za uključivanje u mere aktivne politike zapošljavanja imaju teže zapošljiva lica. **Posebno su ugrožena lica** koja se istovremeno suočavaju sa više faktora ranjivosti/otežane zapošljivosti. Određenim programima i merama aktivne politike zapošljavanja podstiče se ravnopravni položaj ovih lica na tržištu rada.

Višak zaposlenih

Prema članu 153. Zakona o radu, poslodavac je dužan da donese program rešavanja viška zaposlenih, ako utvrdi da će zbog tehnoloških, ekonomskih ili organizacionih promena u okviru perioda od 30 dana doći do prestanka potrebe za radom zaposlenih na neodređeno vreme i to za najmanje: 10 zaposlenih kod poslodavca koji ima u radnom odnosu više od 20, a manje od 100 zaposlenih na neodređeno, 10% zaposlenih kod poslodavca koji ima u radnom odnosu najmanje 100 a najviše 300 zaposlenih na neodređeno i 30 zaposlenih kod poslodavca koji ima u radnom odnosu preko 300 zaposlenih na neodređeno. Program je dužan da donese i poslodavac koji utvrdi da će doći do prestanka potrebe za radom iz navedenih razloga najmanje 20 zaposlenih u okviru perioda od 90 dana, bez obzira na ukupan broj zaposlenih kod poslodavca. Kod programa rešavanja viškova zaposlenih, poslodavac je u skladu sa članom 154. Zakona o radu, dužan da pre donošenja programa u saradnji sa reprezentativnim sindikatom i republičkom organizacijom nadležnom za zapošljavanje, preduzme odgovarajuće mere za novo zapošljavanje viška zaposlenih. U tom smislu NSZ ima obavezu da sačini dokument – Mišljenje i predlog mera za zapošljavanje viška zaposlenih i da to sugeriše poslodavcu koji radi program rešavanja viška zaposlenih, a takođe se navode i aktivne mere koje preduzima NSZ – koje su aktuelno na raspolaganju, novo zapošljavanje ili samozapošljavanje, mogućnost korišćenja posredničkih usluga, subvencija, obuka i slično.

Višak zaposlenih	UKUPNO	
	Ukupno	Žene
UKUPNO	417	192
I stepen stručne spreme	81	23
II stepen stručne spreme	18	7
III stepen stručne spreme	88	31
IV stepen stručne spreme	143	76
V stepen stručne spreme	4	0
VI-1 stepen stručne spreme	26	14
VI-2 stepen stručne spreme	7	5
VII-1 stepen stručne spreme	49	36
VII-2 stepen stručne spreme	1	0

Tabela 10. Pregled broja viška zaposlenih prema SSS u mesecu decembru 2018²¹

U toku 2018. godine nije bilo poslodavaca koji su bili dužni da u skladu sa Zakonom o radu donose program rešavanja viška zaposlenih.

Od 4700 nezaposlenih lica na evidenciji subotičke filijale je 417, odnosno 8% iz kategorije viška zaposlenih. U strukturi nezaposlenih lica iz kategorije viškovi zaposlenih najviše je nezaposlenih sa IV stepenom stručnog obrazovanja 34%, zatim sa II stepenom 21%, sa VI i VII 15% dok je iz kategorije sa I i II stepenom stručne spreme 11%.

Žene na lokalnom tržištu rada

Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2011. godine na teritoriji grada Subotice živelo je 141.554 stanovnika. U ukupnom broju stanovnika, broj žena iznosio je 73.514 u odnosu na broj muškaraca koji je 68.040. Veliki broj radno sposobnih žena radi u zoni takozvane „sive“ ekonomije, na povremenim poslovima, na zameni, kao radnice kod kuće, kao neplaćene ili manje plaćene od muškaraca i time njihova društvena isključenost biva složenija. Možemo govoriti o pojavi „staklenog plafona“ u društvu koji proizilazi kao konačni rezultat ekonomske i socijalne neravnopravnosti polova. Ona se ogleda u nekoliko grupa faktora koje proističu jedni iz drugih:

1. ukorenjeni stavovi prema muškoj i ženskoj ulozi u društvu, koji često određuju nivo i smer obrazovanja mladih žena,

²¹ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

2. segregacija zanimanja po polu (tradicionalno ženska zanimanja su manje plaćena, manje kompleksna i navodno zahtevaju manje sposobnosti, a i u onim oblastima gde rade većinom žene – muškarci su na rukovodećim položajima),
3. nejednako plaćanje muškaraca i žena za isti posao u korist muškaraca, bez obzira na usvojenu zakonsku regulativu (Zakon o rodnoj ravnopravnosti),
4. poteškoće žena u usklađivanju poslovnih i privatnih obaveza .

Opšti indikatori nepovoljnog položaja žena su:

- ▶ ekonomska zavisnost,
- ▶ nezaposlenost i problem zaštite prava zaposlenih,
- ▶ rodni stereotipi u društvu, na poslu i snažan socijalni pritisak,
- ▶ besplatan rad/privređivanje žena na selu, i u prigradskim naseljima sa karakteristikama ruralnog područja
- ▶ loša koordinacija između različitih institucija i organizacija,
- ▶ nesprovođenje Zakona o rodnoj ravnopravnosti i Konvencije o pravima žena
- ▶ problemi u usklađivanju privatnih i profesionalnih uloga žena,
- ▶ nedovoljna edukovanost žena u vezi sa svojim pravima.

Na evidenciji NSZ od 4.700 nezaposlenih lica na teritoriji grada Subotice, 2.253 lica su žene (47,94%).

Ciljna grupa: Žene	Subotica	
	Ukupno	%
Ukupno	2.253	100,00%
I stepen stručne spreme	993	44,07
II stepen stručne spreme	72	3,20
III stepen stručne spreme	295	13,09
IV stepen stručne spreme	535	23,75
V stepen stručne spreme	4	0,18

VI-1 stepen stručne спреме	67	2,97
VI-2 stepen stručne спреме	44	1,95
VII-1 stepen stručne спреме	240	10,65
VII-2 stepen stručne спреме	2	0,09
VIII stepen stručne спреме	1	0,04

Tabela 10. Pregled nezaposlenih žena po stepenu stručne спреме²²

Struktura nezaposlenih žena prema stepenu stručne спреме je sledeća : najviše nezaposlenih lica je sa I stepenom stručne спреме 993 (44,07%), zatim sa IV stepenom 535 (23,75%), sa III stepenom 295 (13,09%), sa VII-1 stepenom stručne спреме je 240 lica (10,65%), sa II stepenom 72 lica (3,20%), sa VI-1 stepenom stručne спреме je 67 lica (2,97%), sa VI-2 stepenom stručne спреме je 44 lica (1,95%), sa V stepenom stručne спреме je 4 lica (0,18%), sa VII-2 stepenom stručne спреме je 2 lica (0,09%), dok je najmanji broj nezaposlenih žena sa VII stepenom stručne спреме – 1 (0,04%).

Samozapošljavanje žena

Samozapošljavanje je jedna od mera aktivne politike zapošljavanja namenjena nezaposlenim licima sa evidencije koja imaju nameru da pokrenu samostalnu delatnost i bave se privatnim preduzetništvom. Značajno učešće u programima samozapošljavanja na području grada imaju i žene. Neophodan uslov za korišćenje subvencija za samozapošljavanje, pored nezaposlenosti, jeste i pohađanje obuke iz preduzetništva. Sva lica koja žele učešće u programu samozapošljavanja obavezna su završiti instruktivnu obuku iz oblasti preduzetništva u organizaciji NSZ, nakon čega ispunjavaju uslove za konkurisanje. Tokom 2018. godine obuku je završilo 189 nezaposlenih lica, od čega su 83 žene ili 44,00 %, što je manje za 10% u odnosu na prethodnu godinu.

Analiza unazad nekoliko godina pokazuje da je učešće žena u programima samozapošljavanja na približno istom nivou i kreće se u rasponu od 40 do 50%.

Kod programa samozapošljavanja na nivou grada učešće žena u ukupnom broju lica koja su pokrenula samostalni posao jeste 40%. U poređenju sa prethodnom godinom učešće žena je smanjeno za 25%.

Preduzetnice su najviše registrovale radnje iz oblasti različitih vrsta usluga, poput frizersko-kozmetičarskih, ugostiteljskih, zdravstvenih, računovodstveni i revizorski poslovi, zatim

²² Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018 , Суботица ,2018

u proizvodnoj delatnosti – proizvodnja odeće i trgovinskoj delatnosti, dok su druge delatnosti vrlo malo zastupljene. Ovakav trend razvoja usluga se zadržava na istom nivou već nekoliko godina i nije se značajno menjao. Zapažen je blagi porast žena preduzetnica u oblasti proizvodnje.

U okviru ženskog preduzetništva posebnu grupu čine agropreduzetnice koje započinju svoje male ekonomske inicijative na lokacijama u prigradskim naseljima čija se ekonomija i razvoj prevashodno baziraju na poljoprivredi. Ovi preduzetnički poduhvati se pokreću u oblasti diverzifikacije poljoprivredne proizvodnje (uzgajanje novih sorti biljaka, organska proizvodnja), prerade mleka, voća i povrća, savremenih oblika bavljenja stočarstvom, u etno preduzetništvu kao i inicijativama u seoskom turizmu.

Iako se ova vrsta preduzetništva u većini slučajeva odvija u okviru gazdinstava (registrovanih), ona ipak spada u kategoriju samozapošljavanja žena, koju treba podržati sa posebnim obzirom na činjenicu da u ovim prigradskim naseljima živi 30% stanovništva grada Subotice od čega najmanje polovinu čine žene.

Drugi razlog za podršku samozapošljavanju žena u ruralnim područjima Subotice čine opredeljenja u okviru Strategije lokalnog održivog razvoja (SLOR) koja naglašavaju važnost unapređenja poljoprivrede i seoskog turizma kao bitnih razvojnih potencijala grada. Prema novim istraživanjima (SeCons i Femina Creativa, UN Women) žene su glavne inicijatorke novih ideja i predstavljaju vodeću snagu u preobražaju ruralne ekonomije.²³

Pored programa samozapošljavanja, žene su imale zanačajno učešće i u drugim programima i merama aktivne politike zapošljavanja, u programima javnih radova i programima subvencije za otvaranje novih radnih mesta.

U programima subvencije za otvaranje novih radnih mesta učešće žena je 53%, što predstavlja blago povećanje od 5% u odnosu na prethodnu godinu.

U javnim radovima u 2018. godini učešće žena iznosi 52,50%, što je značajno povećanje u odnosu na prethodnu godinu. Kroz javne radove najviše žena je zaposleno u oblasti socijalnih i humanitarnih delatosti, odnosno u domovima za stara lica, u udruženjima za ometena lica i lica sa različitim smetnjama u razvoju. Pored toga, kroz javne radove najviše žena obavlja najjednostavnije poslove u oblasti zaštite životne sredine i prirode, tačnije uređenje javnih zelenih površina i čišćenje.

Učešće žena u svim merama aktivne politike zapošljavanja unazad nekoliko godina, jeste na nivou višegodišnjeg proseka, odnosno konstantno oko polovine ukupnog broja lica uključenih u mere.

²³ Према полазној студији о предузетништву жена у Србији (SeCon UN Women) и истраживањима Femine Creative, урбано женско предузетништво је у стагнацији односно опадању, док је предузетништво жена са села у порасту са много занимљивих нових идеја.

Osobe sa invaliditetom na lokalnom tržištu rada

Osobe sa invaliditetom se svakodnevno suočavaju sa čitavim nizom prepreka kada je reč o njihovom zapošljavanju, počev od predrasuda, pa sve do arhitektonskih barijera i to na svakom koraku. Da bi osobe sa invaliditetom mogle da zadovoljavaju osnovne egzistencijalne potrebe njima se mora omogućiti pravo na rad, te su potrebne minimalne izmene u pogledu radnog prostora i unapređenja mogućnosti pristupa radnom mestu. Članom 24. Zakona o zapošljavanju i profesionalnoj rehabilitaciji osoba sa invaliditetom,²⁴ nametnuta je obaveza zapošljavanja osoba iz ove populacije za sve poslodavce koji imaju više od 20 radnika. Uz pomoć pomenutih zakonskih odredbi, određeni broj osoba sa invaliditetom se uključio u svet rada, ali to je i nadalje nedovoljno.

Subotica ima težnju da postane grad koji će se u potpunosti prilagoditi osobama sa invaliditetom, tako da se poslednjih godina velika pažnja posvećuje inkluziji, kako bi lica sa invaliditetom postala aktivni članovi zajednice, koji će svojim potencijalom doprineti razvoju grada. Primeri pozitivne prakse 2014., 2015., 2016. 2017. i 2018. godine su pokazali da osobe sa invaliditetom mogu uspešno da rade i postižu predviđene rezultate, razlike su identifikovane u načinu rada i prilagođavanju poslovnog prostora.

Međutim, poslodavci su samo poslednji korak u uključivanju osoba sa invaliditetom na tržište rada. Celokupan proces obrazovanja treba biti prilagođen i osobama sa invaliditetom u sticanju potrebnog znanja i kvalifikacija koje tržište iziskuje.

Grad	Broj nezaposlenih		Broj nezaposlenih OSI		% učešća OSI u	
	OSI		Ukupnoj nezaposlenosti			
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	4.700	2.253	384	155	8,17	6,88

Tabela 11. Pregled broja nezaposlenih osoba sa invaliditetom i njihovo % učešće u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici²⁵

Na evidenciji Subotičke filijala NSZ je evidentirano 384 osoba sa invaliditetom, od toga su 155 žene (40,36%), dok je 229 lica muškog pola. U ukupnom broju nezaposlenih na teritoriji Grada Subotice, osobe sa invaliditetom imaju učešće od 8,17%.

²⁴ Извор: http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/0/327_zakon_o_profesionalnoj_rehabilitaciji.pdf (20.01.2018.)

²⁵ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

Ciljna grupa: Osobe sa invaliditetom	Subotica			
	Ukupno	%	Žene	%
Ukupno	384	100,00%	155	100,00%
I stepen stručne spreme	142	36,98%	44	28,39%
II stepen stručne spreme	47	12,24%	22	14,19%
III stepen stručne spreme	85	22,14%	41	26,45%
IV stepen stručne spreme	82	21,35%	38	24,52%
V stepen stručne spreme	1	0,26%	0	0,00%
VI-1 stepen stručne spreme	8	2,08%	2	1,29%
VI-2 stepen stručne spreme	3	0,78%	2	1,29%
VII-1 stepen stručne spreme	15	3,91%	5	3,23%
VII-2 stepen stručne spreme	1	0,26%	1	0,65%

Tabela 12. Pregled nezaposlenih osoba sa invaliditetom po stepenu stručne spreme²⁶

Prema stepenu stručne spreme situacija je sledeća: najviše ima lica sa I stepenom stručne spreme 142 (36,98%), zatim sa III stepenom stručne spreme 85 lica (22,14%), sa IV stepenom stručne spreme 82 lica (21,35%), sa II stepenom stručne spreme je 47 lica (12,24%), sa VII-1 stepenom stručne spreme 15 lica (3,91%), sa VI-1 stepenom stručne spreme 8 lica (2,08%) i sa V i VII-2 stepenom stručne spreme 1 lica (0,26%).

Opšti indikatori nepovoljnog položaja osoba sa invaliditetom na tržištu rada su:

- ▶ ekonomska zavisnost i nemogućnost da se iz te zavisnosti sopstvenim snagama izađe,
- ▶ arhitektonske barijere,
- ▶ predrasude i socijalna izolovanost,
- ▶ slaba mobilnost koja dovodi do gubitaka u socijalnim kontaktima, teškoće u radnoj adaptaciji,
- ▶ nedovoljna senzibilisanost poslodavaca za potrebe i mogućnosti radnog angažovanja.

Principi usmereni protiv diskriminacije koji imaju za cilj jačanje svesti društva o potrebi inkluzije osoba sa invaliditetom, kao i o njihovim jednakim pravima, koja su univerzalna i važe za sve su:

- povećanje poštovanja različitosti kroz individualna prava,
- socijalni pristup i uklanjanje barijera,
- podsticanje inkluzije kroz zapošljavanje,

²⁶ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

- podrška procesu socijalne integracije,
- jačanje i širenje socijalnih struktura koje sadrže participativnost,
- podizanje nivoa obaveštenosti i podizanje svesti javnog mnjenja.

Ono što je karakteristično za osobe sa invaliditetom jeste da se samo mali broj lica zapošljava u okviru svoje kvalifikacije ili stručne spreme, nego se zapošljavaju prema svojim očuvanim psihofizičkim mogućnostima.

Grad	Broj zaposlenih sa evidencije		Broj zaposlenih OSI sa evidenciji		% učešće OSI u Ukupnom zapošljavanju	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	3.185	1643	183	88	5.75	2.76

Tabela 13. Zapošljavanje osoba sa invaliditetom i njihovo % učešće u ukupnom zapošljavanju u Subotici (od 01.01.2018. do 31.12.2018. godine)²⁷

Od početka godine zaključno sa 31.12.2018. godine u Subotici zaposleno je 183 osoba sa invaliditetom, od toga 88 žena (48,09%), kroz javne radove u 2018 godini Grad Subotica je omogućio da budu zaposlene i osobe sa invaliditetom, te je pružena podrška i putem implementacije projekata iz sfere socijalne zaštite.

Mladi na lokalnom tržištu rada

Mladima na tržištu rada u Subotici, iako često mogu imati prednost pri zapošljavanju, nedostatak radnog iskustva otežava proces prvog zaposlenja tako da je procenat onih koji prvi put traže posao izuzetno visok. Deo populacije mladih nema razvijenu svest o potrebi samostalnog razvoja karijere. Nedostatak veština identifikovan je u sledećim oblastima: predstavljanje poslodavcima kroz pisanje radne biografije, kao i vođenje intervjua sa poslodavcem i u okviru toga potrebno je razvijati različite stilove nastupa na intervjuima. S druge strane, mladi su adaptibilni i mobilni što kreira preduslove lakšeg zapošljavanja izvan mesta boravka, i u sredinama koje su orjentisane na kadar sa visokom stručnom spremom.

²⁷ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

Dostignuti nivo obrazovanja mladih je relevantan strukturni indikator nivoa obrazovanja jednog dela kontingenta radne snage koji u bliskoj budućnosti određuje razvojni potencijal zemlje.

Grad	Broj nezaposlenih		Broj nezaposlenih Mladih (do 30 godina)		% učešća Mladih (do 30 godina) u ukupnoj nezaposlenosti	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	4.700	2.253	925	494	19,68%	10,51%

Tabela 14. Pregled broja nezaposlenih Mladih (do 30 godina) i njihovo % učešće u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici²⁸

Tokom 2018. godine na evidenciji NSZ filijale u Subotici, nezaposlenih lica mlađih od 30 godina bilo je 925 odnosno 19,68% ukupne populacije nezaposlenih. Od ukupnog broja nezaposlenih koji spadaju u grupu mladi (do 30 godina) 10,51% su osobe ženskog pola.

Ciljna grupa: Mladi (do 30 godina)	Subotica			
	Ukupno	%	Žene	%
UKUPNO	925	100,00%	494	100,00%
I stepen stručne spreme	472	51,03%	228	46,15%
II stepen stručne spreme	15	1,62%	6	1,21%
III stepen stručne spreme	100	10,81%	38	7,69%
IV stepen stručne spreme	166	17,95%	105	21,26%
V stepen stručne spreme	1	0,11%	0	0,00%
VI-1 stepen stručne spreme	1	0,11%	1	0,20%
VI-2 stepen stručne spreme	37	4,00%	27	5,47%
VII-1 stepen stručne spreme	133	14,38%	89	18,02%
VII-2 stepen stručne spreme	0	0,00%	0	0,00%

Tabela 15. Pregled nezaposlenih mladih (do 30 godina) po stepenu stručne spreme²⁹

Najviše nezaposlenih mladih je bilo bez završene osnovne škole, odnosno sa I stepenom stručne spreme 51,03%, zatim, sa IV stepenom stručne spreme 17,95%, sa VII stepenom stručne spreme 14,38%, dok je sa III stepenom stručne spreme 10,81%

²⁸ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

²⁹ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

Analiza zapošljavanja mladih pokazuje da se najčešće zapošljavaju kroz fleksibilne oblike rada na honorarnim, privremenim i povremenim poslovima, van prostorija poslodavca i da rade za niže zarade.

Grad	Broj zaposlenih sa evidencije		Broj zaposlenih Mladih (do 30 godina) sa evidencije		% učešća mladih (do 30 godina) u Ukupnom zapošljavanju	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	3.185	1.643	944	500	29,64%	15,70%

Tabela 16. Zapošljavanje mladih (do 30 godine) i njihovo % učešće u ukupnom zapošljavanju u Subotici (od 01.01.2018. do 31.12.2018.)³⁰

Sa evidencije NSZ od početka godine do 31.12.2018. godine u Subotici se zaposlilo 944 mlada lica od čega 500 žena.

Lica starija od 45 godina života

Rast stope nezaposlenosti u starosnoj grupi od 45 godina života linearno se povećava iz godine u godinu. Razlozi za to su: veliki broj neuspelih privatizacija, odlazak preduzeća u stečaj, smanjenje broja zaposlenih usled ekonomskih poteškoća u poslovanju firmi, zatim podsticanje zapošljavanja lica do 30 godina života, nedostatka adekvatnih znanja i veština.

U starosnoj grupi preko 45 godina života u Subotici ima 2.896 lica (49,44%), od toga žena 1.190 (43,1%), što navodi na zaključak da u ovoj kategoriji ima više muškaraca nego žena. Podaci pokazuju da je većina lica ove starosne grupe iz zaposlenosti prešla u neaktivnost iz raznih razloga kao što su: gubljenje motivacije za aktivno traženje posla jer se poslodavci uglavnom odlučuju za mlađu radnu snagu, nedovoljno znanje i samim tim smanjena mogućnost

³⁰ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018 , Суботица ,2018

za zapošljavanje. Iz pomenutih razloga učešće lica preko 45 godina života u dugoročnoj nezaposlenosti i dalje nastavlja da se povećava. U Lokalnom akcionom planu zapošljavanja za 2011. godinu kao posebno osetljive grupe na tržištu rada u Subotici su identifikovane žene, mladi, osobe sa invaliditetom i Romi. Lokalnim akcionim planom zapošljavanja za 2012., 2013., 2014. a i za 2015. godinu, ova lista se proširuje licima preko 45 godina starosti, zbog brojnih okolnosti koje im otežavaju zapošljavanje na lokalnom tržištu rada. U 2016, 2017 i 2018. godini naglasak prilikom stvaranja uslova za novo zapošljavanje treba dati zapošljavanju starijih od 50 godina starosti kao najugroženijoj grupi nezaposlenih.

Romi na lokalnom tržištu rada

Romska populacija čini grupu najdublje ranjivosti i isključenosti na lokalnom i republičkom tržištu rada. Ukupna zastupljenost Romske nacionalne manjine na evidenciji subotičke Filijale NSZ je 323 lica od toga 159 žena. Podatak ne odražava realno stanje, s obzirom da određeni broj Roma ne želi ili ne naglašava svoju nacionalnu pripadnost prilikom prijave na evidenciju NSZ. Prema podacima Edukativnog centra Roma, broj radno sposobnih i aktivnih odraslih Roma u Subotici je 1.850 osoba. Po popisu stanovništva iz 2011. godine na teritoriji Subotice se 2.959 osoba izjasnilo da su pripadnici romske nacionalne manjine. Ovaj podatak se slaže sa procenama Edukativnog centra Roma (ECR) o broju romske zajednice iz 2006. godine. U radno sposobno stanovništvo ECR je evidentirao i decu starosti od 1996. godišta pa naviše. Podaci ECR su sledeći:

Majka/Staratelj		Otac/Staratelj	
Ukupan broj majki u evidenciji:	560	Ukupan broj očeva u evidenciji	556
Završeno obrazovanje:		Završeno obrazovanje:	
Bez završene osnovne škole	417	Bez završene osnovne škole	289
Niže obrazovanje	41	Niže obrazovanje	72
Osnovna škola	81	Osnovna škola	134
Srednja škola	19	Srednja škola	57
Više obrazovanje	2	Više obrazovanje	4
Zaposlenje:		Zaposlenje:	
Nezaposlena	539	Nezaposlena	425
Redovno zaposlenje	4	Redovno zaposlenje	10
Samostalna delatnost	6	Samostalna delatnost	22
Povremeno/sezonsko zaposlenje	10	Povremeno/sezonsko zaposlenje	83
Drugo	1	Drugo	16

Tabela 17. Pregled romske populacije u obrazovanju i zapošljavanju³¹

³¹Извор: Едукативни центар Рома, Суботица, 2012.

Uticaj tradicionalnog načina života utiče na opšta zapažanja o stanju romske zajednice, veoma mali broj lica uključen je u aktivno traženje posla, žene romske nacionalnosti su određene za rađanje i podizanje dece, nedovoljna je upućenost populacije u mogućnosti ostvarivanja prava i obaveza kod javnih i državnih institucija, postoje predrasude kod poslodavaca kada je reč o zapošljavanju i dr. Postoje brojne druge teškoće vezane za zapošljavanje i poboljšanje položaja Roma na lokalnom tržištu rada i one su uslovljene splotom složenih socijalnih, ekonomskih, političkih i mnogih drugih okolnosti. Najveći broj pripadnika romske nacionalne manjine živi u uslovima ekstremnog siromaštva i veoma lošeg standarda, posebno u zdravstveno-higijenskom smislu, često ne poseduju lična dokumenta, nemaju zdravstveno i socijalno osiguranje, niskog su obrazovanja. Određeni broj Roma ne poznaje službeni jezik, a mali broj ima završeno osnovno obrazovanje, sa veoma ograničenim mogućnostima da stekne više obrazovanje od osnovnog. Većina je nezaposlena, a zaposleni obavljaju najmanje kvalifikovane i plaćene poslove. Veštine stiču samostalno na nekvalifikovani i nespecijalistički način što doprinosi nekonkurentnom položaju na tržištu rada, i ostvarivanju minimalnih zarada. Pozitivno je što se mladi Romi uključuju u školu za obrazovanje odraslih, jer tržište rada nije spremno da prihvati povećan broj nekvalifikovane radne snage.

U 2017. godini, manji broj lica romske nacionalnosti sa teritorije grada Subotice se uključilo u mere aktivne politike zapošljavanja. Tako je 3 lica uključeno u program javnih radova, što je veoma mali broj. Analiza pokazuje da je veoma mali broj lica romske nacionalnosti uopšte uključen u mere APZ. Kada je reč o adekvatnim merama u 2018. godini usmerenim ka pripadnicima romske nacionalne manjine, neophodno je paralelno raditi na inkluziji i izvan tržišta rada, odnosno, na tretiranju korena njihove socijalne isključenosti – stanovanju, obrazovanju, zdravstvu, uspostavljanju međuetničkih odnosa i sl.

Grad	Broj nezaposlenih		Broj nezaposlenih Roma		% učešća Roma u ukupnoj nezaposlenosti	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	4.700	2.253	328	174	6,98%	3,70%

Tabela 18. Pregled broja nezaposlenih Roma i njihovo % učešće u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici³²

Broj nezaposlenih Roma na dan 31.12.2018. godine, iznosio je 328 lica od čega 53,05% ili 174 žena. U ukupnoj nezaposlenosti u Subotici učestvuju sa 6,98%.

³² Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018 , Суботица ,2018

ciljna grupa: Romi	Subotica			
	Ukupno	%	Žene	%
Ukupno	328	100,00%	174	100,00%
I stepen stručne spreme	310	94,51%	169	97,13%
II stepen stručne spreme	2	0,61%	1	0,57%
III stepen stručne spreme	6	1,83%	1	0,57%
IV stepen stručne spreme	8	2,44%	2	1,15%
V stepen stručne spreme		0,00%	0	0,00%
VI-1 stepen stručne spreme		0,00%	0	0,00%
VI-2 stepen stručne spreme		0,00%	0	0,00%
VII-1 stepen stručne spreme		0,00%	1	0,57%
VII-2 stepen stručne spreme		0,00%	0	0,00%

Tabela 19. Pregled nezaposlenih Roma po stepenu stručne spreme³³

Najviše nezaposlenih Roma bilo je bez završene osnovne škole, odnosno sa I stepenom stručne spreme 94,51%. Nestručnih nezaposlenih Roma je bilo 95,12%, dok je 3,4% nezaposlenih bilo iz kategorije stručnih, od čega najviše sa IV stepenom 2,44% i sa III stepenom 1,83%.

Grad	Broj zaposlenih sa evidencije		Broj zaposlenih Roma sa evidencije		% učešća Roma u ukupnom zapošljavanju	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	3.185	1.643	45	22	1,41%	0,69%

Tabela 20. Zapošljavanje Roma i njihovo % učešće u ukupnom zapošljavanju u Subotici (od 01.01.2018. do 31.12.2018. godine)³⁴

Tokom 2018. godine, sa evidencije NSZ u Subotici su se zaposlila 45 Roma od čega 22 žena.

³³ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Pregled broja nezaposlenih lica po teže zapošljivim kategoriјama u mesecu decembru 2018 , Subotica ,2018

³⁴ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Pregled broja nezaposlenih lica po teže zapošljivim kategoriјama u mesecu decembru 2018 , Subotica ,2018

PRIORITETI POLITIKE ZAPOSŁJAVANJA

Imajući u vidu stanje i kretanja na tržištu rada, kao i karakteristike registrovane nezaposlenosti Programom ekonomskih reformi za period od 2016. do 2018. godine (ERP)³⁵, koji je ključni dokument za planiranje i praćenje ekonomskih procesa, u okviru Oblasti Zaposlenost i tržište rada, utvrđena je Prioritetna strukturna reforma 14. - Unapređenje delotvornosti mera aktivne politike zapošljavanja sa posebnim fokusom na mlade, viškove i dugoročno nezaposlene. Navedena reforma usmerena je ka unapređenju metoda i tehnika savetodavnog rada sa nezaposlenim licima, koji je od ključnog značaja za procenu zapošljivosti svakog pojedinačnog lica, u skladu sa njegovim karakteristikama (stepen obrazovanja, radno iskustvo, dodatna znanja i veštine, pol i dr.), kao i karakteristikama tržišta rada, radi uključivanja u mere aktivne politike zapošljavanja koje će najviše doprineti njegovoj konkurentnijoj integraciji ili reintegraciji na tržište rada.

U narednom periodu posebna pažnja biće usmerena na Odluku Saveta EU od 5. oktobra 2015. godine o smernicama za politike zapošljavnje država članica za 2015. godinu, koje su deo integrisanih smernica Evropa 2020 a odnose se na:

1) Podsticanje potražnje za radnom snagom, odnosno stvaranje kvalitetnih radnih mesta, jačanje preduzetništva i malih i srednjih preduzeća, uz poboljšanje sveukupnog ekonomskog ambijenta, kako bi se ublažile prepreke na tržištu rada i podstaklo uključivanje kategorija teže zapošljivih lica;

2) Unapređenje ponude radne snage, veština i kompetencija i usaglašavanje ishoda obrazovanja sa potrebama tržišta rada i delotvornog prelaska iz sveta obrazovanja u svet rada. Posebnu pažnju potrebno je usmeriti ka licima iz NEET kategorije sa ciljem njihove aktivacije i participacije na tržištu rada;

3) Poboljšanje funkcionisanja tržišta rada, uz jačanje socijalnog dijaloga i borbe protiv neprijavljenog rada;

4) Promovisanje socijalne uključenosti, suzbijanju siromaštva i ostvarivanju jednakih mogućnosti za sve na tržištu rada.

Takođe, imajući u vidu Preporuku Saveta EU od 15. februara 2016. godine o integrisanju dugoročno nezaposlenih lica na tržište rada, kao i činjenicu da dugoročna nezaposlenost predstavlja jednu od ključnih prepreka radno-socijalnoj integraciji nezaposlenih lica i utiče na zastarevanje znanja, veština i kompetencija, potrebno je ciljane mere podrške pružiti

³⁵ Усвојен 3. марта 2016. године

nezaposlenim licima koja posao traže duže od 12 meseci, uz intenziviranje podrške ka licima koja posao traže duže od 18 meseci.

Uvažavajući smernice i preporuke evropske politike zapošljavanja, pokazatelje stanja i kretanja na tržištu rada Republike Srbije, tekuće reformske procese i dokumente, kao i rezultate prethodno sprovedenih aktivnosti i nalaze procena, utvrđeni su prioriteti politike zapošljavanja u 2019. godini:

- 1) Poboljšanje uslova na tržištu rada i unapređenje institucija tržišta rada;
- 2) Podsticanje zapošljavanja i uključivanja teže zapošljivih lica na tržište rada i podrška regionalnoj i lokalnoj politici zapošljavanja;
- 3) Unapređenje kvaliteta radne snage i ulaganje u ljudski kapital.

MAPIRANJE ZAINTERESOVANIH STRANA U PROCESU IZRADE LOKALNOG AKCIONOG PLANA ZAPOSŁJAVANJA

Lokalna politika zapošljavanja u interesu je brojnih zainteresovanih strana, koje su prepoznale potrebu učešća u procesu lokalnog akcionog planiranja:

- Lokalna samouprava, (uloga: uspostavljanje adekvatnog poslovnog ambijenta za ulaganje i razvoj preduzetništva, prilagođavanje lokalnih usluga u funkciji bržeg zapošljavanja (dečja zabavišta i obdaništa, bolji transport...), integracija politike zapošljavanja u sve politike razvoja na lokalnim nivou, ustupanje prostora za nove inovativne programe npr. tehnološki parkovi, inkubatori, centri za trening).
- Nacionalna služba za zapošljavanje, (uloga: identifikovanje karakteristika lokalnog tržišta rada i mogućnosti za zapošljavanje, usmeravanje sredstava za aktivne mere politike zapošljavanja, posredovanje u zapošljavanju nezaposlenim licima, obilazak poslodavaca, posredovanje između preduzeća i obrazovnih institucija i privatnih agencija za zapošljavanje).
- Savet za zapošljavanje grada Subotice, (uloga: koordinacija aktivnosti i uspostavljanje mrežne saradnje svih zainteresovanih strana za sprovođenje akcionog plana zapošljavanja, iniciranje izrade Lokalnog akcionog plana zapošljavanja, implementiranje i verifikovanje mera aktivne politike zapošljavanja).
- Regionalna razvojna agencija (uloga: razvoj mape resursa, trasiranje pravaca razvoja i pružanje konsultantskih usluga preduzećima i novim preduzetnicima mentorska podrška početnicima u poslovanju).
- Sindikati koji deluju na području grada Subotice, (uloga: podrška zapošljavanju kroz razvoj sindikalne svesti i konstruktivnu podršku procesima privatizacije u pogledu sprovođenja preventivnih mera i usmeravanje otpremnina na novo zapošljavanje; insistiranje na društveno odgovornom i zakonitom poslovanju i unapređenju kvaliteta ponude poslova; predlaganje sredstava za razvoj obrazovnih programa i mera aktivne politike zapošljavanja).
- Udruženje preduzetnika, (uloga: razvoj mape resursa, utvrđivanje potreba preduzetnika za novom radnom snagom, profil radne snage, utvrđivanje trendova privrednih aktivnosti).
- Regionalna privredna komora, (uloga: razvoj mape resursa, utvrđivanje trendova privrednih aktivnosti).
- Aktiv direktora subotičkih osnovnih i srednjih škola, (uloga: razvoj konkurentnosti radne snage, zapošljivosti i unapređenju preduzetničkih veština i građanskog društva orijentisanog na akcije i promene).
- Nezaposlena lica,

- Poslodavci, (uloga: kreiranje novih radnih mesta; programi sticanja prve radne prakse za mlade, zapošljavanje teže zapošljivih kategorija lica (stariji od 45, žene, osobe sa invaliditetom, pripravnici,), davanje informacija o budućim potrebama u pogledu znanja, veština i sposobnosti, definisanje standarda zanimanja i kvalifikacija).
- OCD koje se bave osnaživanjem marginalizovanih grupa: Roma, osoba sa invaliditetom, žena, mladih, itd., (uloga: razvoj konkurentnosti radne snage, zapošljivosti i unapređenju preduzetničkih veština i građanskog društva orijentisanog na akcije i promene).
- Agencija Infostud (uloga: razvoj mape resursa).

Analiza problema zapošljavanja u Subotici

Proces lokalnog akcionog planiranja identifikovao je sledeće probleme zapošljavanja u Subotici:

- znatna nelikvidnost u okviru svih segmenata društva,
- zaostajanje nivoa zarada u odnosu na republički i pokrajinski nivo,
- nestimulativno radno okruženje - u Subotici se primećuje odliv svih kadrova,
- neusklađenost potreba lokalnog tržišta rada sa obrazovnom upisnom politikom,
- nedovoljna povezanost privrede i obrazovanja,
- nedostatak praktičnih znanja po završenoj školi,
- marginalizovane grupe imaju posebne teškoće u pozicioniranju na tržištu rada,
- zakonski okvir zapošljavanja i oblici radnog vremena su neadekvanti, ne postojanje fleksibilnog oblika rada,
- veliki broj lica koja su starija od 45 godina, a koja prelaze u dugoročnu nezaposlenost pri čemu su nemotivisana za aktivno traženje posla,
- rad na crno konkuriše aktuelnom zvaničnom tržištu rada i nameće nivo zarade u privatnom sektoru,
- nedostatak programa i mera usmerenih ka dokvalifikaciji ili prekvalifikaciji,
- nedostatak psihosocijalnih vidova podrške prilikom zapošljavanja i tokom perioda zaposlenosti osoba sa invaliditetom,
- nedostatak stručne psihosocijalne podrške i edukacije poslodavaca koji zapošljavaju osobe sa invaliditetom,
- nedovoljan broj slobodnih radnih mesta, a posebno radnih mesta na kojima se mogu angažovati osobe sa invaliditetom,
- konkursi NSZ za aktivne mere zapošljavanja nemaju kontinuitet tokom čitave godine, već traju određeno vreme,
- na polju obrazovanja odraslih nema adekvatne zakonske regulative.

- nedovoljna pripremljenost početnika za samostalno vođenje poslovanja. Neodostatak mentorske podrške za početnike.
- podrška otvaranju socijalnih preduzeća

Potencijali zapošljavanja na lokalnom nivou

Kao neiskorištene ili nedovoljno iskorištene lokalne mogućnosti zapošljavanja prepoznaju se sledeći aspekti:

- Grad Subotica raspolaže infrastrukturom koja se može transformisati u objekte za obuku i prekvalifikaciju lica sa neodgovarajućom stručnom spremom,
- Lokalna samouprava treba kontinuirano da usmerava snage ka privlačenju stranih i domaćih investitora sa ciljem stvaranja novih radnih mesta,
- geografski položaj Subotice je prirodno usmerava ka saradnji sa Republikom Hrvatskom i Republikom Mađarskom članicama Evropske Unije u svim oblicima i pravcima razmene znanja, te stimulisanja partnerstava u privrednom i ekonomskom smislu,
- podsticaji za inovativne načine poljoprivredne proizvodnje i načine prerade,
- podrška i razvoj novih usluga i kapaciteta za zbrinjavanje starih i iznemoglih lica kao nova rastuća grana uslužnih delatnosti,
- oblast turizma ostaje neiskorištena mogućnost Subotice i to u sledećim oblicima: banjski, seoski, zdravstveni, ekološki i kongresni turizam,
- socijalno preduzetništvo, socijalne kooperative, omladinsko preduzetništvo i kreativne industrije nisu dovoljno prepoznate niti iskorištene u Subotici,
- Lokalna samouprava raspolaže potencijalom za formiranje fonda za biznis inovacije fokusiranog na lokalne preduzetnike, sa definisanim mehanizmom odabira inovativnih ideja i kontinuiranog podržavanja razvoja biznis ideja,
- javni radovi kao mogućnost angažovanja brojnih nedovoljno kvalifikovanih kadrova sa evidencije NSZ,
- pre dodele sredstava za samozapošljavanje (od strane NSZ) potrebno je izvršiti selekciju i odabrati najkvalitetnije buduće preduzetnike, a period pred davanje sredstava iskoristiti za kvalitetnu pripremu budućih preduzetnika za posao (radionica kao interaktivan način sazrevanja i razrade biznis ideje),
- podsticanje kvalitetnije saradnje i umrežavanja ključnih lokalnih subjekata zapošljavanja sa ciljem adekvatnijeg uvida u potrebe i probleme kadrova u Subotici. Uloge umrežavanja i podsticanja treba da preuzme Savet za zapošljavanje,

- lokalne obrazovne institucije za odrasle deluju sinergijski u pravcu stimulisanja preduzetništva putem kreiranja visoko kvalitetnih programa edukacije. Ulogu koordinatora treba da ima Savet za zapošljavanje,
- stimulisanje sticanja prakse kod mladih ljudi putem volonterskog rada (uz minimalnu finansijsku podršku lokalne samouprave ili određenog donatorskog programa) ili aktivnim učešćem u nevladinom sektoru,
- potencijali u oblasti ruralnog razvoja, odnosno diverzifikacije ruralne ekonomije kojima grad Subotica obiluje nisu iskorišćeni u pravcu zapošljavanja i samozapošljavanja. To se posebno odnosi na nove oblike ekonomskih inicijativa poput prerade bio-otpada, proizvodnje organske hrane ili obnavljanja autentičnih lokalnih znanja i veština, inicijativa u turizmu i sl. Planska podrška razvoju ovih oblasti otvara podjednake mogućnosti za stanovnike prigradskih naselja, ruralnih naselja i stanovnike urbanog jezgra.
- uskladiti srednjoškolsko obrazovanje sa potrebama privrede Grada.

SWOT ANALIZA

(Najznačajniji elementi)

SNAGE:

- strategija lokalnog održivog razvoja Grada za period 2013 – 2022
- pozitivan pristup lokalne samouprave za rešavanje problema nezaposlenosti
- spremnost za rad nezaposlenih
- aktivnosti poslodavaca i njihova zainteresovanost za otvaranje novih radnih mesta u slučaju subvencionisanja istih
- stvaranje uslova za privlačenje investicija

SLABOSTI:

- zatvaranje preduzetničkih radnji
- povećanje broja nezaposlenih starijih od 45 godina života
- velike migraciona kretanja mladih od 18-35 (odlazak u inostanstvu)
- nesrazmera u strukturi kvalifikacija nezaposlenih i potreba privrede
- postojanje dugoročne nezaposlenosti
- konstantan pad prosečne vrednosti zarada u odnosu na prosek Republike
- porast prosečne starosti aktivnog stanovništva
- postojanje sive ekonomije

ŠANSE:

- stvaranje radnih mesta u poljoprivrednoj proizvodnji,
- otvaranje novih radnih mesta kod novih investitora u Industrijskoj zoni,
- aktiviranje grejfeld i braunfeld investicija
- nove zakonske odredbe za rasterećenje poreskih obaveza privrednih subjekata i za stvaranje povoljnog privrednog ambijenta za porast zapošljavanja
- osnivanje socijalnih preduzeća

OPASNOSTI:

- nedostatak visokoobrazovanih kadrova i mladih visokoobrazovanih kadrova,
- povećanje nezaposlenosti usled smanjenja ekonomskih aktivnosti preduzeća i javnog sektora
- slab potencijal preduzeća za inovativne aktivnosti i osvajanje novih tržišta
- porast broja nedostatka mladih sa veštinama koje traže poslodavci
- ekonomska migracija stanovništva

AKCIONI PLAN ZAPOSŁJAVANJA ZA 2019. GODINU

1. OTVARANJE NOVIH RADNIH MESTA					
1.1. Podrška poslodavcima - sufinansiranje					
NERA	OČEKIVANI REZULTATI	INDIKATOR USPEŠNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	IZVORI FINANSIRANJA	FINANSIJSKA SREDSTVA
1.1.1. Subvencije poslodavcima za zapošljavanje nezaposlenih lica iz kategorija teže zapošljivih	Povećano zapošljavanje	Broj novih radnih mesta Žene/muškarci	NSZ Grad Subotica	budžet RS budžet Grada Subotice	5.000.000,00
1.2. Podrška samozapošljavanju – sufinansiranje					
1.2.1. Subvencija za samozapošljavanje	Povećano samozapošljavanje	Broj novoosnovanih firmi Broj lica koja su pokrenula sopstveni posao Žene/muškarci	NSZ	budžet RS budžet APV	2.500.000,00
1.3. Javni radovi – tehnička podrška					
1.3.1. Javni radovi	Nezaposlena lica angažovana u javnom radu	Broj nezaposlenih angažovanih na javnim radovima Žene/muškarci	NSZ GRAD SUBOTICA	budžet Grada Subotice	7. 500.000,00